

Warszawa, dnia 3 października 2019 r.

Poz. 1882

OBWIESZCZENIE
MARSZAŁKA SEJMU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

z dnia 30 sierpnia 2019 r.

w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu

1. Na podstawie art. 16 ust. 1 zdanie pierwsze ustawy z dnia 20 lipca 2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1461) ogłasza się w załączniku do niniejszego obwieszczenia jednolity tekst ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz. U. z 2018 r. poz. 2032), z uwzględnieniem zmian wprowadzonych:

- 1) ustawą z dnia 22 listopada 2018 r. o grobach weteranów walk o wolność i niepodległość Polski (Dz. U. poz. 2529),
- 2) wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 17 stycznia 2019 r. sygn. akt K 1/18 (Dz. U. poz. 131),
- 3) ustawą z dnia 12 kwietnia 2019 r. o zmianie ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 992)

oraz zmian wynikających z przepisów ogłoszonych przed dniem 29 sierpnia 2019 r.

2. Podany w załączniku do niniejszego obwieszczenia jednolity tekst ustawy nie obejmuje:

- 1) art. 19 i art. 20 ustawy z dnia 22 listopada 2018 r. o grobach weteranów walk o wolność i niepodległość Polski (Dz. U. poz. 2529), które stanowią:

„Art. 19. 1. W latach 2019–2028 maksymalny limit wydatków budżetu państwa będących skutkiem finansowym realizacji przez Instytut zadań wynikających z ustawy wyniesie w:

- 1) 2019 r. – 5 275 000 zł;
- 2) 2020 r. – 5 275 000 zł;
- 3) 2021 r. – 5 275 000 zł;
- 4) 2022 r. – 5 275 000 zł;
- 5) 2023 r. – 5 275 000 zł;
- 6) 2024 r. – 5 275 000 zł;
- 7) 2025 r. – 5 275 000 zł;
- 8) 2026 r. – 5 275 000 zł;
- 9) 2027 r. – 5 275 000 zł;
- 10) 2028 r. – 5 275 000 zł.

2. Organem monitorującym wykorzystanie limitu wydatków, o których mowa w ust. 1, jest Prezes Instytutu.

3. W przypadku zagrożenia przekroczenia limitu wydatków, o których mowa w ust. 1, zostanie zastosowany mechanizm korygujący polegający na ograniczeniu wydatków związanych z kosztami funkcjonowania ewidencji.

4. Organem właściwym do wdrożenia mechanizmu korygującego, o którym mowa w ust. 3, jest Prezes Instytutu.

Art. 20. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2019 r.”;

- 2) art. 4–6 ustawy z dnia 12 kwietnia 2019 r. o zmianie ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 992), które stanowią:

„Art. 4. Wnioski o wydanie zaświadczenia złożone na podstawie art. 29a ustawy zmienianej w art. 1 i nierozpatrzone przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy pozostawia się bez rozpoznania.

Art. 5. 1. Z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy dokumenty, o których mowa w art. 25 ust. 1 pkt 7 ustawy zmienianej w art. 1, przekazane do Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu na zasadzie użyczenia przechodzą na stan zasobu archiwalnego Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu.

2. Dokumenty, o których mowa w art. 25 ust. 1 pkt 7 ustawy zmienianej w art. 1, dotychczas nieprzekazane, a które będą przekazane do archiwum Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu po dniu wejścia w życie niniejszej ustawy, przechodzą na stan zasobu archiwalnego Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu.

Art. 6. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.”.

Marszałek Sejmu: *E. Witek*

Załącznik do obwieszczenia Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej
Polskiej z dnia 30 sierpnia 2019 r. (poz. 1882)

USTAWA

z dnia 18 grudnia 1998 r.

o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu

Mając na względzie:

- zachowanie pamięci o ogromie ofiar, strat i szkód poniesionych przez Naród Polski w latach II wojny światowej i po jej zakończeniu,
- patriotyczne tradycje zmagania Narodu Polskiego z okupantami, nazizmem i komunizmem,
- czyny obywateli dokonywane na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego i w obronie wolności oraz godności ludzkiej,
- obowiązek ścigania zbrodni przeciwko pokojowi, ludzkości i zbrodni wojennych,
- a także powinność zadośćuczynienia przez nasze państwo wszystkim pokrzywdzonym przez państwo łamiące prawa człowieka,

jako wyraz naszego przekonania, że żadne bezprawne działania państwa przeciwko obywatelom nie mogą być chronione tajemnicą ani nie mogą ulec zapomnieniu – stanowi się, co następuje:

Rozdział 1

Przepisy ogólne

Art. 1. Ustawa reguluje:

- 1) ewidencjonowanie, gromadzenie, przechowywanie, opracowywanie, zabezpieczenie, udostępnianie i publikowanie dokumentów organów bezpieczeństwa państwa, wytworzonych oraz gromadzonych od dnia 22 lipca 1944 r. do dnia 31 lipca 1990 r., a także organów bezpieczeństwa Trzeciej Rzeszy Niemieckiej i Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich, dotyczących:
 - a) popełnionych na osobach narodowości polskiej lub obywatelach polskich innych narodowości w okresie od dnia 8 listopada 1917 r. do dnia 31 lipca 1990 r.:
 - zbrodni nazistowskich,
 - zbrodni komunistycznych,
 - ¹⁾ zbrodni ukraińskich nacjonalistów i członków ukraińskich formacji kolaborujących z Trzecią Rzeszą Niemiecką,
 - innych przestępstw stanowiących zbrodnie przeciwko pokojowi, ludzkości lub zbrodnie wojenne,
 - b) innych represji z motywów politycznych, jakich dopuścili się funkcjonariusze polskich organów ścigania lub wymiaru sprawiedliwości albo osoby działające na ich zlecenie, a ujawnionych w treści orzeczeń zapadłych na podstawie ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz. U. z 2018 r. poz. 2099),
 - c) działalności organów bezpieczeństwa państwa, o których mowa w art. 5;
- 1a)²⁾ opracowywanie, publikowanie i udostępnianie inwentarza archiwalnego Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu;
- 2) tryb postępowania w zakresie ścigania przestępstw określonych w pkt 1 lit. a);
- 2a) ochronę dobrego imienia Rzeczypospolitej Polskiej i Narodu Polskiego;
- 2b)³⁾ przygotowywanie i publikowanie katalogów prowadzonych przez Biuro Lustracyjne;

¹⁾ Utracił moc z dniem 23 stycznia 2019 r. w części obejmującej wyrazy „ukraińskich nacjonalistów i” na podstawie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 17 stycznia 2019 r. sygn. akt K 1/18 (Dz. U. poz. 131).

²⁾ Dodany przez art. 1 pkt 1 lit. a ustawy z dnia 12 kwietnia 2019 r. o zmianie ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 992), która weszła w życie z dniem 12 czerwca 2019 r.

³⁾ Dodany przez art. 1 pkt 1 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 2.

- 2c)³⁾ prowadzenie rejestrów oświadczeń lustracyjnych, analizę oświadczeń lustracyjnych oraz przygotowywanie postępowań lustracyjnych;
- 3) ochronę danych osobowych osób, których dotyczą dokumenty zgromadzone w archiwum Instytutu Pamięci;
- 4) prowadzenie działań w zakresie edukacji publicznej;
- 5) poszukiwanie miejsc spoczynku osób poległych w walkach o niepodległość i zjednoczenie Państwa Polskiego, a zwłaszcza tych, które straciły życie wskutek walki z narzuconym systemem totalitarnym lub wskutek represji totalitarnych lub czystek etnicznych w okresie od dnia 8 listopada 1917 r. do dnia 31 lipca 1990 r.;
- 6) prowadzenie działalności związanej z upamiętnianiem historycznych wydarzeń, miejsc oraz postaci w dziejach walk i męczeństwa Narodu Polskiego, zarówno w kraju, jak i za granicą, a także miejsc walk i męczeństwa innych narodów na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, w okresie od dnia 8 listopada 1917 r. do dnia 31 lipca 1990 r.

Art. 2. 1. Zbrodniami komunistycznymi, w rozumieniu ustawy, są czyny popełnione przez funkcjonariuszy państwa komunistycznego w okresie od dnia 8 listopada 1917 r. do dnia 31 lipca 1990 r. polegające na stosowaniu represji lub innych form naruszania praw człowieka wobec jednostek lub grup ludności bądź w związku z ich stosowaniem, stanowiące przestępstwa według polskiej ustawy karnej obowiązującej w czasie ich popełnienia. Zbrodniami komunistycznymi są również czyny popełnione przez tych funkcjonariuszy w okresie, o którym mowa w zdaniu poprzedzającym, zawierające znamiona czynów zabronionych określonych w art. 187, 193 lub 194 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 11 lipca 1932 r. – Kodeks karny albo art. 265 § 1, art. 266 § 1, 2 lub 4 lub art. 267 ustawy z dnia 19 kwietnia 1969 r. – Kodeks karny, dokonane przeciwko dokumentom w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944–1990 oraz treści tych dokumentów (Dz. U. z 2019 r. poz. 430, 399, 447, 534 i 1571) na szkodę osób, których te dokumenty dotyczą.

2. Funkcjonariuszem państwa komunistycznego, w rozumieniu ustawy, jest funkcjonariusz publiczny, a także osoba, która podlegała ochronie równej ochronie funkcjonariusza publicznego, w szczególności funkcjonariusz państwowy oraz osoba pełniąca funkcję kierowniczą w organie statutowym partii komunistycznych.

Art. 2a.⁴⁾ Zbrodniami ukraińskich nacjonalistów i członków ukraińskich formacji kolaborujących z Trzecią Rzeszą Niemiecką, w rozumieniu ustawy, są czyny popełnione przez ukraińskich nacjonalistów w latach 1925–1950, polegające na stosowaniu przemocy, terroru lub innych form naruszania praw człowieka wobec jednostek lub grup ludności. Zbrodnią ukraińskich nacjonalistów i członków ukraińskich formacji kolaborujących z Trzecią Rzeszą Niemiecką jest również udział w eksterminacji ludności żydowskiej oraz ludobójstwie na obywatelach II Rzeczypospolitej na terenach Wołynia i Małopolski Wschodniej.

Art. 3. Zbrodniami przeciwko ludzkości są w szczególności zbrodnie ludobójstwa w rozumieniu Konwencji w sprawie zapobiegania i karania zbrodni ludobójstwa, przyjętej w dniu 9 grudnia 1948 r. (Dz. U. z 1952 r. poz. 9, 10 i 213 oraz z 1998 r. poz. 177), a także inne poważne prześladowania z powodu przynależności osób prześladowanych do określonej grupy narodowościowej, politycznej, społecznej, rasowej lub religijnej, jeżeli były dokonywane przez funkcjonariuszy publicznych albo przez nich inspirowane lub tolerowane.

Art. 4. 1. Zbrodnie, o których mowa w art. 1 pkt 1 lit. a, stanowiące według prawa międzynarodowego zbrodnie przeciwko pokojowi, ludzkości lub zbrodnie wojenne, nie ulegają przedawnieniu.

1a. Bieg terminu przedawnienia zbrodni komunistycznych, w rozumieniu art. 2, niebędących zbrodniami wojennymi lub zbrodniami przeciwko ludzkości, rozpoczyna się od dnia 1 sierpnia 1990 r. Karalność tych zbrodni ustaje po 40 latach, gdy czyn stanowi zbrodnię zabójstwa, oraz po 30 latach, gdy czyn stanowi inną zbrodnię komunistyczną. Przepisu art. 4 § 1 Kodeksu karnego nie stosuje się.

2. Zbrodnie wymienione w art. 1 w pkt 1 lit. a, popełnione na innych osobach niż obywatele polscy, są przedmiotem działania organów powołanych przez ustawę, jeżeli zostały popełnione na terytorium Państwa Polskiego.

3. W stosunku do sprawców zbrodni wojennych, zbrodni przeciwko ludzkości lub zbrodni komunistycznych nie stosuje się wydanych przed dniem 7 grudnia 1989 r. przepisów ustaw i dekrétów, które przewidują amnestię lub abolicję.

⁴⁾ Utracił moc z dniem 23 stycznia 2019 r. w części obejmującej wyrazy: „ukraińskich nacjonalistów i” oraz „przez ukraińskich nacjonalistów” w zdaniu pierwszym oraz w części obejmującej wyrazy: „ukraińskich nacjonalistów i” oraz „i Małopolski Wschodniej” w zdaniu drugim, na podstawie wyroku Trybunału Konstytucyjnego, o którym mowa w odnośniku 1.

Art. 5. 1. Organami bezpieczeństwa państwa, w rozumieniu ustawy, są:

- 1) Resort Bezpieczeństwa Publicznego Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego;
- 2) Ministerstwo Bezpieczeństwa Publicznego;
- 3) Komitet do Spraw Bezpieczeństwa Publicznego;
- 4) jednostki organizacyjne podległe organom, o których mowa w pkt 1–3, a w szczególności jednostki Milicji Obywatelskiej w okresie do dnia 14 grudnia 1954 r.;
- 5) instytucje centralne Służby Bezpieczeństwa Ministerstwa Spraw Wewnętrznych oraz podległe im jednostki terenowe w wojewódzkich, powiatowych i równorzędnych komendach Milicji Obywatelskiej oraz w wojewódzkich, rejonowych i równorzędnych urzędach spraw wewnętrznych;
- 6) Akademia Spraw Wewnętrznych;
- 7) Zwiad Wojsk Ochrony Pogranicza;
- 8) Zarząd Główny Służby Wewnętrznej jednostek wojskowych Ministerstwa Spraw Wewnętrznych oraz podległe mu komórki;
- 9) Informacja Wojskowa;
- 10) Wojskowa Służba Wewnętrzna;
- 11) Zarząd II Sztabu Generalnego Wojska Polskiego;
- 12) inne służby Sił Zbrojnych prowadzące działania operacyjno-rozpoznawcze lub dochodzeniowo-śledcze, w tym w rodzajach broni oraz w okręgach wojskowych;
- 13) Główny Urząd Kontroli Prasy, Publikacji i Widowisk wraz z wojewódzkimi i miejskimi urzędami kontroli prasy, publikacji i widowisk oraz Główny Urząd Kontroli Publikacji i Widowisk wraz z okręgowymi urzędami;
- 14) Urząd do Spraw Wyznań oraz terenowe organy administracji państwowej o właściwości szczególnej do spraw wyznań stopnia wojewódzkiego.

2. Do organów bezpieczeństwa państwa, w rozumieniu ustawy, należą także organy i instytucje cywilne i wojskowe państw obcych o zadaniach podobnych do zadań organów, o których mowa w ust. 1.

3. Jednostkami Służby Bezpieczeństwa, w rozumieniu ustawy, są te jednostki Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, które z mocy prawa podlegały rozwiązaniu w chwili zorganizowania Urzędu Ochrony Państwa, oraz te jednostki, które były ich poprzedniczkami.

Art. 6. (uchylony)

Art. 7. Dokumentami, w rozumieniu ustawy, są:

- 1) wszelkie nośniki informacji, niezależnie od formy przechowywania informacji, w tym w szczególności: akta, kartoteki, rejestry, pliki komputerowe, pisma, mapy, plany, filmy i inne nośniki obrazu, nośniki dźwięku i wszelkich innych form zapisu, a także kopie, odpisy i inne duplikaty tych nośników informacji;
- 2) niezbędne do analizy informacji środki pomocnicze, a w szczególności programy na użytek zautomatyzowanego przetwarzania danych.

Rozdział 2

Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu i jego organy

Art. 8. 1. W celu realizacji zadań określonych w art. 1 tworzy się Instytut Pamięci Narodowej – Komisję Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, zwany dalej „Instytutem Pamięci”.

2. Instytut Pamięci jest finansowany z budżetu państwa, w którym stanowi odrębną część.

3. Organizację Instytutu Pamięci w zakresie nieuregulowanym ustawą określa statut nadany przez Prezesa Instytutu Pamięci.

Art. 9. 1. Instytutem Pamięci kieruje Prezes Instytutu Pamięci.

2. Prezes Instytutu Pamięci w sprawowaniu swego urzędu jest niezależny od organów władzy państwowej.

Art. 10. 1. Prezesa Instytutu Pamięci powołuje i odwołuje Sejm Rzeczypospolitej Polskiej za zgodą Senatu, na wniosek Kolegium Instytutu Pamięci, które zgłasza kandydata spoza swego grona.

2. Kadencja Prezesa Instytutu Pamięci trwa 5 lat, licząc od dnia złożenia ślubowania. Po upływie kadencji pełni on obowiązki do czasu objęcia stanowiska przez nowego Prezesa Instytutu Pamięci.

2a. W razie śmierci Prezesa Instytutu Pamięci, do czasu objęcia stanowiska przez nowo powołanego Prezesa Instytutu Pamięci, jego obowiązki pełni jeden z zastępców Prezesa Instytutu Pamięci wskazany przez Marszałka Sejmu.

3. Nie wcześniej niż na 6 miesięcy i nie później niż na 3 miesiące przed upływem kadencji Prezesa Instytutu Pamięci przewodniczący Kolegium Instytutu Pamięci ogłasza publiczny konkurs na stanowisko Prezesa Instytutu Pamięci. W przypadku innej przyczyny opróżnienia stanowiska Prezesa Instytutu Pamięci, termin zgłaszania się kandydatów do konkursu na to stanowisko wynosi 30 dni od dnia ogłoszenia konkursu. Przesłuchania kandydatów na stanowisko Prezesa Instytutu Pamięci mają charakter publiczny.

4. Ta sama osoba nie może być Prezesem Instytutu Pamięci więcej niż przez dwie kolejne kadencje.

Art. 10a. 1. Przewodniczący Kolegium Instytutu Pamięci udostępnia ogłoszenie o konkursie na stanowisko Prezesa Instytutu Pamięci w Biuletynie Informacji Publicznej Instytutu Pamięci.

2. Ogłoszenie o konkursie zawiera:

- 1) określenie stanowiska, na które jest przeprowadzany konkurs;
- 2) wymagania niezbędne do sprawowania stanowiska, w szczególności określone w art. 11;
- 3) wykaz dokumentów i oświadczeń kandydata oraz informacje o sposobie, terminie i miejscu ich składania;
- 4) informacje o terminie rozpoczęcia i zakończenia konkursu.

3. Członek Kolegium Instytutu Pamięci, który jest małżonkiem kandydata lub jego krewnym albo powinowatym, do drugiego stopnia włącznie, albo pozostaje wobec niego w takim stosunku prawnym lub faktycznym, że może to budzić uzasadnione wątpliwości co do jego bezstronności, nie może uczestniczyć w przeprowadzaniu konkursu. Członek Kolegium Instytutu Pamięci składa oświadczenie o niewystępowaniu tych okoliczności przed rozpoczęciem pierwszego etapu konkursu, a jeżeli te okoliczności ujawnią się po rozpoczęciu pierwszego etapu konkursu, członek Kolegium Instytutu Pamięci składa oświadczenie o wyłączeniu się z dalszego udziału w postępowaniu konkursowym.

4. Czynności dokonane przy udziale członka Kolegium Instytutu Pamięci podlegającego wyłączeniu mogą być uznane za nieważne, jeżeli mogły one mieć wpływ na ustalenie wyniku konkursu. Decyzję w tej sprawie Kolegium Instytutu Pamięci podejmuje bezwzględną większością głosów.

5. Konkurs składa się z dwóch etapów:

- 1) etap pierwszy polegający na sprawdzeniu dokumentów i oświadczeń złożonych przez kandydatów, ustaleniu na ich podstawie, czy spełniają oni wymogi formalne określone w ogłoszeniu o konkursie, i wystąpieniu do właściwych organów i instytucji państwowych o udzielenie informacji w zakresie, o którym mowa w art. 11 ust. 2–2b;
- 2) etap drugi polegający na publicznym wysłuchaniu kandydatów, podczas którego kandydat prezentuje swoje umiejętności i przedstawia koncepcje kierowania Instytutem Pamięci oraz plany dotyczące jego działania, a każdy członek Kolegium Instytutu Pamięci ma prawo zadawania pytań kandydatom.

6. Lista kandydatów spełniających wymogi formalne, dopuszczonych do drugiego etapu konkursu jest udostępniana w Biuletynie Informacji Publicznej Instytutu Pamięci.

7. Termin i miejsce przeprowadzenia drugiego etapu konkursu wyznacza przewodniczący Kolegium Instytutu Pamięci, zawiadamiając kandydatów dopuszczonych do drugiego etapu konkursu oraz członków Kolegium Instytutu Pamięci. Informacje o terminie i miejscu przeprowadzenia drugiego etapu konkursu udostępnia się w Biuletynie Informacji Publicznej Instytutu Pamięci. Przewodniczący Kolegium Instytutu Pamięci może ustalić, ze względów bezpieczeństwa, maksymalną liczbę osób obecnych w miejscu wysłuchania kandydatów.

8. W toku konkursu sprawdzeniu przez Kolegium Instytutu Pamięci podlegają wiedza, predyspozycje oraz umiejętności kandydatów niezbędne do wykonywania zadań na stanowisku Prezesa Instytutu Pamięci.

9. Kolegium Instytutu Pamięci podejmuje uchwałę w sprawie wyłonienia kandydata na stanowisko Prezesa Instytutu Pamięci w głosowaniu tajnym, bezwzględną większością głosów. Jeżeli w pierwszym głosowaniu żaden z kandydatów nie uzyska bezwzględnej większości głosów, wówczas przeprowadza się kolejne głosowanie zwykłą większością głosów, z udziałem kandydatów, którzy uzyskali dwie kolejne największe liczby głosów. Jeżeli w głosowaniach wymienionych w zdaniu pierwszym i drugim żaden z kandydatów nie uzyska wymaganej większości głosów, Kolegium Instytutu Pamięci, w drodze uchwały, uznaje konkurs za nierozstrzygnięty, a jego przewodniczący ponownie ogłasza konkurs.

10. Członek Kolegium Instytutu Pamięci może oddać jeden głos w każdej turze głosowania.

11. Uchwałę Kolegium Instytutu Pamięci, o której mowa w ust. 9, podpisują wszyscy członkowie Kolegium Instytutu Pamięci. Członek Kolegium Instytutu Pamięci może zgłosić zdanie odrębne wraz z uzasadnieniem.

Art. 11. 1. Na stanowisko Prezesa Instytutu Pamięci może być powołana osoba, która:

- 1) posiada wyłącznie obywatelstwo polskie;
- 2) nie została skazana prawomocnym wyrokiem sądu za przestępstwo umyślne ścigane z urzędu;
- 3) wyróżnia się wysokimi walorami moralnymi oraz wiedzą przydatną w pracach Instytutu Pamięci;
- 4) posiada stopień naukowy doktora, doktora habilitowanego lub tytuł naukowy profesora.

2. Na stanowisko Prezesa Instytutu Pamięci nie może być powołana osoba, która pełniła służbę, pracowała lub była współpracownikiem organów bezpieczeństwa państwa, wymienionych w art. 5, ani też sędzia, który orzekając uchybił godności urzędu, sprzeniewierzając się niezawisłości sędziowskiej.

2a. Na stanowisko Prezesa Instytutu Pamięci nie może być powołana również osoba, co do której w archiwach podlegających przekazaniu do Instytutu Pamięci lub w innych archiwach państwowych znajduje się informacja o tym, że istnieją wobec niej przesłanki przewidziane w ust. 2.

2b. Na stanowisko Prezesa Instytutu Pamięci nie może być powołana również osoba, której działalność związana z dostępem do informacji niejawnych lub objęta ochroną jako informacja niejawna uniemożliwia szczegółowe przedstawienie informacji o przebiegu swojej służby, pracy lub współpracy.

3. Prezes Instytutu Pamięci nie może należeć do partii politycznej, związku zawodowego ani prowadzić działalności publicznej niedającej się pogodzić z godnością jego urzędu.

4. Prezes Instytutu Pamięci nie może wykonywać innych zajęć zawodowych, z wyjątkiem zajmowania stanowiska profesora szkoły wyższej.

5. Stanowiska Prezesa Instytutu Pamięci nie można łączyć z mandatem posła albo senatora.

6. Prokuratorem Instytutu Pamięci może być osoba, która:

- 1) wyróżnia się wysokimi walorami moralnymi oraz wiedzą przydatną w pracach Instytutu Pamięci;
- 2) spełnia warunki, o których mowa w ust. 2–2b.

7. Pracownikiem Instytutu Pamięci może być osoba, która spełnia warunki, o których mowa w ust. 1 pkt 3 oraz w ust. 2–2b, i nie prowadzi działalności publicznej niedającej się pogodzić z działalnością Instytutu Pamięci.

Art. 12. Przed przystąpieniem do wykonywania obowiązków Prezes Instytutu Pamięci składa przed Sejmem Rzeczypospolitej Polskiej następujące ślubowanie:

„Ślubuję uroczyście na powierzonym mi stanowisku Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej służyć wiernie Narodowi Polskiemu, stać na straży prawa, obowiązki mojego urzędu wypełniać sumiennie, a w postępowaniu kierować się zasadami godności i uczciwości.”

Ślubowanie może być złożone z dodaniem zdania „Tak mi dopomóż Bóg”.

Art. 13. 1. Kadencja Prezesa Instytutu Pamięci wygasa w razie:

- 1) śmierci;
- 2) rezygnacji;
- 3) odwołania;
- 4) skazania prawomocnym wyrokiem sądu za przestępstwo umyślne ścigane z urzędu.

2. Sejm Rzeczypospolitej Polskiej odwołuje Prezesa Instytutu Pamięci, jeżeli:

- 1) z powodu choroby, ułomności lub upadku sił stał się trwale niezdolny do pełnienia obowiązków Prezesa Instytutu Pamięci;
- 2) nie wypełnia obowiązków nałożonych przez ustawę lub działa na szkodę Instytutu Pamięci;
- 3) nie zostało przyjęte sprawozdanie z działalności Instytutu Pamięci za dany rok kalendarzowy.

Art. 14. 1. Prezes Instytutu Pamięci nie może być bez uprzedniej zgody Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej pociągnięty do odpowiedzialności karnej ani pozbawiony wolności, z zastrzeżeniem ust. 2.

2. Prezes Instytutu Pamięci może wyrazić zgodę na pociągnięcie go do odpowiedzialności karnej za wykroczenia, o których mowa w ust. 3, w trybie określonym w tym przepisie.

3. W przypadku popełnienia przez Prezesa Instytutu Pamięci wykroczenia, o którym mowa w rozdziale XI ustawy z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 2019 r. poz. 821 i 1238), przyjęcie przez Prezesa Instytutu Pamięci mandatu karnego albo uiszczenie grzywny, w przypadku ukarania mandatem karnym zaocznym, o którym mowa w art. 98 § 1 pkt 3 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz. U. z 2019 r. poz. 1120, 1123 i 1556), stanowi oświadczenie o wyrażeniu przez niego zgody na pociągnięcie go do odpowiedzialności w tej formie.

4. Prezes Instytutu Pamięci nie może być zatrzymany lub aresztowany, z wyjątkiem ujęcia go na gorącym uczynku przestępstwa i jeżeli jego zatrzymanie jest niezbędne do zapewnienia prawidłowego toku postępowania. O zatrzymaniu niezwłocznie powiadamia się Marszałka Sejmu, który może nakazać natychmiastowe zwolnienie zatrzymanego.

Art. 14a. Przedawnienie w postępowaniu karnym czynu objętego immunitetem nie biegnie w okresie korzystania z immunitetu.

Art. 14b. 1. Wniosek o wyrażenie zgody na pociągnięcie Prezesa Instytutu Pamięci do odpowiedzialności karnej w sprawie o przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego składa się za pośrednictwem Prokuratora Generalnego.

2. Wniosek o wyrażenie zgody na pociągnięcie Prezesa Instytutu Pamięci do odpowiedzialności karnej w sprawie o przestępstwo ścigane z oskarżenia prywatnego składa oskarżyciel prywatny, po wniesieniu sprawy do sądu.

3. Wniosek, o którym mowa w ust. 2, sporządza i podpisuje adwokat lub radca prawny, z wyjątkiem wniosków składanych w swoich sprawach przez sędziów, prokuratorów, adwokatów, radców prawnych, notariuszy oraz profesorów i doktorów habilitowanych nauk prawnych.

4. Wnioski, o których mowa w ust. 1 i 2, powinny zawierać:

- 1) oznaczenie wnioskodawcy oraz pełnomocnika, o ile został ustanowiony;
- 2) imię i nazwisko oraz datę i miejsce urodzenia Prezesa Instytutu Pamięci;
- 3) wskazanie podstawy prawnej wniosku;
- 4) dokładne określenie czynu, którego dotyczy wniosek, ze wskazaniem czasu, miejsca, sposobu i okoliczności jego popełnienia oraz jego skutków, a zwłaszcza charakteru powstałej szkody;
- 5) uzasadnienie.

Art. 14c. 1. Wniosek o wyrażenie zgody na pociągnięcie Prezesa Instytutu Pamięci do odpowiedzialności karnej składa się Marszałkowi Sejmu.

2. Jeżeli wniosek nie spełnia wymogów formalnych, o których mowa w art. 14b ust. 3 lub 4, Marszałek Sejmu wzywa wnioskodawcę do poprawienia lub uzupełnienia wniosku w terminie 14 dni, wskazując niezbędny zakres poprawienia lub uzupełnienia. W przypadku niepoprawienia lub nieuzupełnienia wniosku we wskazanym terminie i zakresie Marszałek Sejmu postanawia o pozostawieniu wniosku bez biegu.

3. Jeżeli wniosek spełnia wymogi formalne, o których mowa w art. 14b ust. 3 i 4, Marszałek Sejmu kieruje go do organu właściwego na podstawie regulaminu Sejmu do rozpatrzenia wniosku, zawiadamiając jednocześnie Prezesa Instytutu Pamięci o treści wniosku.

4. Organ właściwy do rozpatrzenia wniosku powiadamia Prezesa Instytutu Pamięci o terminie rozpatrzenia wniosku. Pomiędzy doręczeniem powiadomienia a terminem rozpatrzenia wniosku, o ile nie zachodzi wypadek niecierpiący zwłoki, powinno upłynąć co najmniej 7 dni.

5. Na żądanie organu właściwego do rozpatrzenia wniosku sąd albo odpowiedni organ, przed którym toczy się postępowanie wobec Prezesa Instytutu Pamięci, udostępnia akta postępowania.

6. Prezes Instytutu Pamięci przedstawia organowi właściwemu do rozpatrzenia wniosku wyjaśnienia i własne wnioski w tej sprawie w formie pisemnej lub ustnej.

7. Po rozpatrzeniu sprawy, organ właściwy do rozpatrzenia wniosku uchwała sprawozdanie wraz z propozycją przyjęcia lub odrzucenia wniosku.

8. W trakcie rozpatrywania przez Sejm sprawozdania, o którym mowa w ust. 7, Prezesowi Instytutu Pamięci przysługuje prawo do zabrania głosu.

9. Sejm wyraża zgodę na pociągnięcie Prezesa Instytutu Pamięci do odpowiedzialności karnej w drodze uchwały podjętej bezwzględnią większością ustawowej liczby posłów. Nieuzyskanie wymaganej większości głosów oznacza podjęcie uchwały o niewyrażeniu zgody na pociągnięcie Prezesa Instytutu Pamięci do odpowiedzialności karnej.

Art. 14d. 1. Zakaz zatrzymania, o którym mowa w art. 14, obejmuje wszelkie formy pozbawienia lub ograniczenia wolności osobistej Prezesa Instytutu Pamięci przez organy stosujące przymus.

2. Wniosek o wyrażenie zgody na zatrzymanie lub aresztowanie Prezesa Instytutu Pamięci składa się za pośrednictwem Prokuratora Generalnego.

3. Wniosek, o którym mowa w ust. 2, powinien zawierać:

- 1) oznaczenie wnioskodawcy;
- 2) imię i nazwisko oraz datę i miejsce urodzenia Prezesa Instytutu Pamięci;
- 3) dokładne określenie czynu oraz jego kwalifikację prawną;
- 4) podstawę prawną zastosowania określonego środka;
- 5) uzasadnienie, wskazujące w szczególności na konieczność zastosowania określonego środka.

4. Do postępowania z wnioskiem o wyrażenie zgody na zatrzymanie lub aresztowanie Prezesa Instytutu Pamięci przepisy art. 14c ust. 1–8 stosuje się odpowiednio.

5. Sejm wyraża zgodę na zatrzymanie lub aresztowanie Prezesa Instytutu Pamięci w drodze uchwały podjętej bezwzględną większością ustawowej liczby posłów. Nieuzyskanie wymaganej większości głosów oznacza podjęcie uchwały o niewyrażeniu zgody na zatrzymanie lub aresztowanie Prezesa Instytutu Pamięci.

6. Wymóg uzyskania zgody Sejmu nie dotyczy wykonania kary pozbawienia wolności orzeczonej prawomocnym wyrokiem sądu.

Art. 14e. 1. Marszałek Sejmu przesyła wnioskodawcy niezwłocznie uchwałę, o której mowa w art. 14c ust. 9 i art. 14d ust. 5.

2. Uchwały, o których mowa w ust. 1, podlegają ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”.

Art. 14f. Przepisy ustawy dotyczące odpowiedzialności karnej Prezesa Instytutu Pamięci stosuje się odpowiednio do odpowiedzialności za wykroczenia.

Art. 14g. Szczegółowy tryb postępowania w sprawach, o których mowa w art. 14a–14f, określa regulamin Sejmu.

Art. 15. 1. W Instytucie Pamięci tworzy się Kolegium Instytutu Pamięci.

2. Kolegium Instytutu Pamięci jest organem opiniodawczo-doradczym Prezesa Instytutu Pamięci w sprawach objętych zakresem działania Instytutu Pamięci oraz wykonuje zadania i posiada kompetencje przewidziane w ustawie.

3. Kolegium Instytutu Pamięci składa się z dziewięciu członków, w tym:

- 1) dwóch powoływanych przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) pięciu powoływanych przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej;
- 3) dwóch powoływanych przez Senat.

4. Członkiem Kolegium Instytutu Pamięci może zostać osoba, która posiada wyłącznie obywatelstwo polskie, wyróżnia się wysokimi walorami moralnymi oraz wiedzą przydatną w pracach Instytutu Pamięci.

5. Członkiem Kolegium Instytutu Pamięci nie może zostać osoba, która pełniła służbę, pracowała lub była współpracownikiem organów bezpieczeństwa państwa, wymienionych w art. 5, ani też sędzia, który orzekając uchybił godności urzędu, sprzeniewierzając się niezawisłości sędziowskiej.

6. Członkiem Kolegium Instytutu Pamięci nie może być również osoba, co do której w archiwach podlegających przekazaniu do Instytutu Pamięci lub w innych archiwach państwowych znajduje się informacja o tym, że istnieją wobec niej przesłanki przewidziane w ust. 5.

7. Członek Kolegium Instytutu Pamięci nie może być także pracownikiem ani prokuratorem Instytutu Pamięci, ani świadczyć innych usług na podstawie umowy cywilnoprawnej.

8. Kadencja Kolegium Instytutu Pamięci trwa 7 lat. Funkcję członka Kolegium Instytutu Pamięci można pełnić nie dłużej niż przez dwie kadencje.

9. Członkostwo w Kolegium Instytutu Pamięci ustaje wskutek:

- 1) śmierci;
- 2) rezygnacji;
- 3) skazania prawomocnym wyrokiem sądu za przestępstwo umyślne ścigane z urzędu;

4) odwołania odpowiednio przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Sejm Rzeczypospolitej Polskiej albo Senat, na wniosek Kolegium Instytutu Pamięci podjęty większością 2/3 głosów ustawowego składu Kolegium Instytutu Pamięci, z powodu długotrwałej choroby lub upadku sił powodujących niezdolność do pełnienia obowiązków albo niewypełniania obowiązków nałożonych przez ustawę lub naruszenia zakazów określonych w ust. 7.

10. W przypadku ustania członkostwa przed upływem kadencji właściwy organ niezwłocznie powołuje nowego członka na okres do zakończenia kadencji Kolegium Instytutu Pamięci.

11. Członkowi Kolegium Instytutu Pamięci przysługuje miesięczna dieta z tytułu wykonywanych przez niego zadań.

12. Prezes Rady Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, wysokość miesięcznej diety przysługującej członkowi Kolegium Instytutu Pamięci z tytułu wykonywanych przez niego zadań, mając na uwadze, że nie może być ona wyższa od czterokrotności minimalnego wynagrodzenia za pracę.

13. Pierwsze posiedzenie Kolegium Instytutu Pamięci zwołuje Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej.

14. Kolegium Instytutu Pamięci określa w regulaminie organizacyjnym szczegółową organizację i tryb pracy Kolegium Instytutu Pamięci.

Art. 16. 1. Prezes Instytutu Pamięci wykonuje swoje funkcje przy pomocy jednostek organizacyjnych Instytutu Pamięci wymienionych w art. 17.

2. Prezes Instytutu Pamięci powołuje nie więcej niż trzech swoich zastępców.

Art. 17. 1. W celu wykonywania zadań Instytutu Pamięci w miejscowościach będących siedzibami sądów apelacyjnych tworzy się oddziały Instytutu Pamięci, zwane dalej „oddziałami”, w innych miastach zaś mogą być utworzone delegatury Instytutu Pamięci, zwane dalej „delegaturami”.

2. Oddziałem Instytutu Pamięci kieruje dyrektor oddziału, a delegaturą Instytutu Pamięci – naczelnik delegatury. Dyrektora oddziału oraz naczelnika delegatury powołuje i odwołuje Prezes Instytutu Pamięci.

Art. 18. 1. W Instytucie Pamięci działają następujące komórki organizacyjne:

- 1) Główna Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, zwana dalej „Główną Komisją”;
- 2) Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej;
- 3) Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa;
- 4) Biuro Poszukiwań i Identyfikacji;
- 5) Biuro Edukacji Narodowej;
- 6) Biuro Badań Historycznych;
- 7) Biuro Lustracyjne.

2. W oddziałach Instytutu Pamięci działają następujące komórki organizacyjne:

- 1) oddziałowe komisje ścigania zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, zwane dalej „oddziałowymi komisjami”;
- 2) oddziałowe biura lustracyjne;
- 3) inne komórki organizacyjne wymienione w statucie Instytutu Pamięci.

3. W delegaturach Instytutu Pamięci działają wydziały i referaty wymienione w statucie Instytutu Pamięci.

Art. 19. 1. Prokuratorów Głównej Komisji oraz oddziałowych komisji powołuje Prokurator Generalny oraz odwołuje na wniosek Prezesa Instytutu Pamięci.

2. Komórkami organizacyjnymi wymienionymi w art. 18 ust. 1 pkt 2–6 kierują dyrektorzy powoływani i odwoływani przez Prezesa Instytutu Pamięci.

3. Komórkami organizacyjnymi wymienionymi w art. 18 ust. 2 pkt 3 i ust. 3 kierują naczelnicy i kierownicy powoływani i odwoływani przez Prezesa Instytutu Pamięci.

4. (uchylony)

5. Oddziałową komisją kieruje naczelnik oddziałowej komisji. Naczelnika oddziałowej komisji powołuje, spośród prokuratorów wymienionych w ust. 1, i odwołuje Prokurator Generalny na wniosek Prezesa Instytutu Pamięci.

5a. Dyrektor Głównej Komisji może powierzyć prokuratorowi oddziałowej komisji pełnienie obowiązków naczelnika oddziałowej komisji na okres nieprzekraczający 6 miesięcy.

6. Pracownik Instytutu Pamięci nie może, bez zezwolenia Prezesa Instytutu Pamięci, podejmować innego zajęcia zawodowego.

7. Prokuratorów Biura Lustracyjnego i prokuratorów oddziałowych biur lustracyjnych powołuje Prokurator Generalny oraz odwołuje na wniosek Prezesa Instytutu Pamięci.

8. Oddziałowym biurem lustracyjnym kieruje naczelnik oddziałowego biura lustracyjnego. Naczelnika oddziałowego biura lustracyjnego powołuje spośród prokuratorów wymienionych w ust. 7, i odwołuje Prokurator Generalny na wniosek Prezesa Instytutu Pamięci.

9. Dyrektor Biura Lustracyjnego może powierzyć prokuratorowi oddziałowego biura lustracyjnego pełnienie obowiązków naczelnika oddziałowego biura lustracyjnego na okres nieprzekraczający 6 miesięcy.

10. Biurem Lustracyjnym kieruje Dyrektor Biura Lustracyjnego, powoływany spośród prokuratorów Biura Lustracyjnego i odwoływany przez Prokuratora Generalnego na wniosek zgłoszony przez Prezesa Instytutu Pamięci po zasięgnięciu opinii Kolegium Instytutu Pamięci.

11. Kadencja Dyrektora Biura Lustracyjnego trwa 3 lata, licząc od dnia powołania; po upływie kadencji Dyrektor Biura Lustracyjnego pełni swoje obowiązki do czasu powołania nowego Dyrektora Biura Lustracyjnego.

12. Ta sama osoba może być Dyrektorem Biura Lustracyjnego nie dłużej niż przez dwie kolejne kadencje.

13. Kadencja Dyrektora Biura Lustracyjnego ustaje z chwilą śmierci lub odwołania.

14. Dyrektora Biura Lustracyjnego odwołuje się w przypadku:

- 1) zrzeczenia się stanowiska;
- 2) stwierdzenia prawomocnym orzeczeniem sądu niezgodności z prawdą oświadczenia lustracyjnego;
- 3) długotrwałej przeszkody uniemożliwiającej wykonywanie obowiązków związanych ze stanowiskiem;
- 4) skazania prawomocnym wyrokiem sądu za przestępstwo umyślne ścigane z urzędu;
- 5) skazania prawomocnym wyrokiem sądu na karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania.

Art. 20. Pracownicy Instytutu Pamięci, także po ustaniu stosunku pracy, są obowiązani zachować w tajemnicy wiadomości związane z działalnością Instytutu Pamięci, powzięte w związku z zatrudnieniem w Instytucie Pamięci, z wyjątkiem uzyskanych w toku badań naukowych.

Art. 21. Prezes Instytutu Pamięci oraz członkowie Kolegium Instytutu Pamięci są obowiązani, także po upływie kadencji albo ustaniu członkostwa, do zachowania w tajemnicy wiadomości, do których mieli dostęp w związku z wykonywaną funkcją. Nie dotyczy to faktów powszechnie znanych.

Art. 22. 1. Prezes Instytutu Pamięci może, w szczególnie uzasadnionych wypadkach, zezwolić na ujawnienie wiadomości stanowiącej informację niejawną oraz na udostępnienie dokumentów lub materiałów zawierających informacje niejawne określonej osobie lub instytucji, jeżeli zachowanie tajemnicy uniemożliwiłoby wykonanie wskazanych w ustawie zadań Instytutu Pamięci.

2. W odniesieniu do dokumentów przekazanych do archiwum Instytutu Pamięci, Prezesowi Instytutu Pamięci przysługują uprawnienia określone w art. 6 ust. 7 ustawy z dnia 5 sierpnia 2010 r. o ochronie informacji niejawnych (Dz. U. z 2019 r. poz. 742).

Art. 23. 1. Prezes Instytutu Pamięci przedstawia okresowo Kolegium Instytutu Pamięci informację o istotnych sprawach związanych z działalnością Instytutu Pamięci.

2. Kolegium Instytutu Pamięci:

- 1) przyjmuje roczne sprawozdanie Prezesa Instytutu Pamięci z działalności Instytutu Pamięci;
- 2) wyraża opinie o przedstawionych przez Prezesa Instytutu Pamięci kandydatach na stanowiska kierownicze w Instytucie Pamięci wymienione w statucie Instytutu Pamięci;
- 3) opiniuje i rekomenduje kierunki działalności i programy badawcze Instytutu Pamięci;
- 4) zatwierdza szczegółowe zasady ewidencjonowania, przechowywania, opracowywania, zabezpieczania, udostępniania i publikowania dokumentów;
- 5) wyraża, na podstawie art. 36 ust. 9, opinię o zasadności odmowy udostępnienia dokumentów zgromadzonych przez Instytut Pamięci;

- 6) ustala priorytety w zakresie udostępniania dokumentów zgromadzonych przez Instytut Pamięci;
- 7) zajmuje stanowisko w sprawach ważnych dla Instytutu Pamięci;
- 8) wykonuje inne zadania i posiada kompetencje przewidziane w ustawie.

3. Kolegium Instytutu Pamięci zatwierdza informację roczną, o której mowa w art. 24 ust. 1.

4. Kolegium Instytutu Pamięci przyjmuje uchwały większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby członków Kolegium.

Art. 24. 1. Prezes Instytutu Pamięci składa Sejmowi i Senatowi, raz w roku, informację o działalności Instytutu Pamięci.

2. Informacja, o której mowa w ust. 1, w części dotyczącej bezpieczeństwa lub obronności państwa może być utajniona.

3. Informacja Prezesa Instytutu Pamięci jest podawana do wiadomości publicznej, z wyłączeniem części, o której mowa w ust. 2.

4. Prezes Instytutu Pamięci składa raz w roku, za pośrednictwem Marszałka Sejmu, do wyłącznej wiadomości członków sejmowej Komisji do Spraw Służb Specjalnych, informację o sprawach określonych w art. 38.

Art. 24a. 1. Prezes Instytutu Pamięci składa Kolegium Instytutu Pamięci sprawozdanie z działalności Instytutu Pamięci za dany rok kalendarzowy w terminie do dnia 31 marca roku następnego.

2. Kolegium Instytutu Pamięci przyjmuje sprawozdanie z działalności Instytutu Pamięci za dany rok kalendarzowy bezwzględną większością głosów.

3. Do sprawozdania, o którym mowa w ust. 1, przepisy art. 24 ust. 2 i 3 stosuje się odpowiednio.

Rozdział 3

Gromadzenie dokumentów przez Instytut Pamięci

Art. 25. 1. Nie później niż w terminie 60 dni od dnia utworzenia Instytutu Pamięci organy, o których mowa niżej, są obowiązane przygotować do przekazania do archiwum Instytutu Pamięci dokumenty, zbiory danych, rejestry i kartoteki wytworzone oraz zgromadzone przez organy bezpieczeństwa państwa, organy więziennictwa, sądy i prokuratury oraz organy bezpieczeństwa III Rzeszy Niemieckiej i Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich. Obowiązek ten ciąży na:

- 1) Ministrze Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Szefie Urzędu Ochrony Państwa – co do dokumentów, zbiorów danych, rejestrów i kartotek, a także akt funkcjonariuszy, wytworzonych lub gromadzonych w okresie do dnia 6 maja 1990 r.;
- 2) Ministrze Obrony Narodowej – co do dokumentów, zbiorów danych, rejestrów i kartotek wojskowych organów bezpieczeństwa, a także akt funkcjonariuszy tych służb, wytworzonych lub gromadzonych w okresie do dnia 31 grudnia 1990 r.;
- 3) Ministrze Sprawiedliwości – co do dokumentów, zbiorów danych, rejestrów i kartotek, wytworzonych oraz gromadzonych przez organy więziennictwa do dnia 31 grudnia 1956 r., dokumentów, zbiorów danych, rejestrów i kartotek, wytworzonych lub gromadzonych przez wydział ochrony Centralnego Zarządu Zakładów Karnych i podległe mu jednostki w okresie do dnia 31 grudnia 1989 r., a także akt penitencjarnych osób represjonowanych z motywów politycznych osadzonych w zakładach karnych, aresztach śledczych i obozach odosobnienia;
- 4) prezesach sądów powszechnych i wojskowych – co do akt spraw osób represjonowanych z motywów politycznych;
- 5) prokuratorach kierujących powszechnymi jednostkami organizacyjnymi prokuratury – co do akt spraw, w tym akt podręcznych spraw, o których mowa w pkt 4;
- 6) dyrektorach: Archiwum Akt Nowych oraz innych archiwów państwowych – co do akt byłej Polskiej Partii Robotniczej oraz byłej Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej dotyczących organów bezpieczeństwa państwa, a także akt organów bezpieczeństwa państw okupacyjnych;
- 7) dyrektorach: Archiwum Akt Nowych oraz innych archiwów państwowych – co do dokumentów, zbiorów danych, rejestrów i kartotek, o których mowa w pkt 1–5, a przechowywanych w tych archiwach; przekazanie ich do Instytutu Pamięci następuje na zasadzie użyczenia.

2. Przekazanie akt, o których mowa w ust. 1 pkt 6, polega na dostarczeniu kopii.

3. Obowiązek określony w ust. 1 pkt 1–5 dotyczy także kopii dokumentów, zbiorów danych i kartotek, niezależnie od czasu ich sporządzenia.

4. Prezes Instytutu może w każdym czasie zażądać od:

- 1) ministra właściwego do spraw wewnętrznych,
- 2) Ministra Obrony Narodowej,
- 3) Ministra Sprawiedliwości,
- 4) prezesa sądu powszechnego i wojskowego,
- 5) prokuratora kierującego powszechną jednostką organizacyjną prokuratury,
- 6) dyrektora Archiwum Akt Nowych oraz innego archiwum państwowego,
- 7) Szefów Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służby Wywiadu Wojskowego,

a także innych instytucji, dokumentów nieprzekazanych.

5. Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji, Szef Urzędu Ochrony Państwa oraz Minister Obrony Narodowej mogą wykonać dla potrzeb urzędu kopie akt funkcjonariuszy pozostających w służbie, które powstały w okresach, o których mowa odpowiednio w ust. 1 pkt 1 lub 2.

6. Prezes Instytutu Pamięci wyznacza organom określonym w ust. 1 pkt 1–7 terminy przejęcia dokumentów, zbiorów danych, rejestrów i kartotek, o których mowa w tym przepisie.

Art. 26. 1. Do archiwum Instytutu Pamięci przekazuje się dokumenty wytworzone w toku postępowań prowadzonych przez sądy w sprawach, o których mowa w ustawie z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944–1990 oraz treści tych dokumentów, z chwilą prawomocnego zakończenia postępowania w danej sprawie, z zastrzeżeniem ust. 2.

2. Dokumenty wytworzone w toku postępowań prowadzonych przez sądy w sprawach, o których mowa w art. 17 ustawy wymienionej w ust. 1, przekazuje się po upływie terminu do wniesienia kasacji w danej sprawie, a jeśli kasacja została wniesiona – po jej rozpatrzeniu. Z chwilą prawomocnego zakończenia postępowania w danej sprawie przekazuje się kopie tych dokumentów.

Art. 27. 1. Prezes Instytutu Pamięci może, po zawiadomieniu właściwego organu administracji rządowej lub samorządu terytorialnego albo zawodowego, uzyskać wgląd w dokumenty, jeżeli istnieje uzasadnione przypuszczenie, że zawierają one informacje z zakresu działania Instytutu Pamięci.

2. Każdy, kto posiada dokumenty, o których mowa w art. 25, jest obowiązany niezwłocznie zawiadomić o tym fakcie Prezesa Instytutu Pamięci.

3. Każdy organ administracji rządowej, samorządu terytorialnego albo zawodowego jest obowiązany bezzwłocznie wydać Prezesowi Instytutu Pamięci, na jego żądanie, posiadane dokumenty, o których mowa w art. 25. Obowiązek ten dotyczy także wydania kopii.

4. Prezes Instytutu Pamięci może zażądać wydania także innej dokumentacji niż wskazana w art. 25, niezależnie od czasu jej wytworzenia lub zgromadzenia, jeżeli jest ona niezbędna do wypełnienia zadań Instytutu Pamięci określonych w ustawie.

5. Jeżeli dokumenty są niezbędne organowi, o którym mowa w ust. 3, do wykonywania jego zadań ustawowych, może na poprzestać na przekazaniu Prezesowi Instytutu Pamięci ich kopii.

Art. 28. 1. Każdy, kto bez tytułu prawnego posiada dokumenty zawierające informacje z zakresu działania Instytutu Pamięci, jest obowiązany wydać je bezzwłocznie Prezesowi Instytutu Pamięci.

2. Właściciel lub osoba mająca inny tytuł prawny do posiadania dokumentów, o których mowa w ust. 1, jest obowiązana do ich udostępnienia Prezesowi Instytutu Pamięci, na jego żądanie, w celu sporządzenia kopii.

3. Prezes Instytutu Pamięci może zwracać się do wszelkich osób lub instytucji zagranicznych o pomoc w udostępnianiu dokumentów.

Art. 28a.⁵⁾ 1. Instytut Pamięci publikuje na stronie internetowej inwentarz archiwalny zawierający opis całego zasobu na poziomie jednostki archiwalnej w sposób pozwalający na identyfikację zagadnień lub osób, których dotyczą dokumenty.

⁵⁾ Dodany przez art. 1 pkt 2 ustawy, o której mowa w odnośniku 2.

2. Opis jednostki archiwalnej zawiera:

- 1) sygnaturę archiwalną;
- 2) nazwę zespołu (zbioru) archiwalnego lub wytwórcy materiałów archiwalnych;
- 3) tytuł jednostki archiwalnej identyfikujący rodzaj materiałów archiwalnych ze wskazaniem danych osobowych osób, takich jak: imię, nazwisko, data urodzenia, imię ojca, bądź zagadnień, których dotyczą;
- 4) formę fizyczną;
- 5) liczbę tomów;
- 6) miejsce przechowywania akt.

3. Opis jednostki archiwalnej może być uzupełniony o:

- 1) nazwę podzespołu archiwalnego;
- 2) nazwę serii;
- 3) nazwę podserii;
- 4) sygnaturę mikrofilmu;
- 5) sygnatury dawne;
- 6) regest lub dodatkowe informacje o zawartości jednostki;
- 7) kryptonim;
- 8) liczbę kart lub stron;
- 9) daty skrajne;
- 10) numer rejestracyjny.

Art. 29. 1. W zakresie działalności archiwalnej Instytut Pamięci gromadzi, ewidencjonuje, przechowuje, opracowuje, zabezpiecza i udostępnia dokumenty zbrodni z lat 1917–1990 oraz dokumenty ukazujące fakty i okoliczności dotyczące losów Narodu Polskiego w latach 1939–1990 i informujące o poniesionych ofiarach i wyrządzonych szkodach, wydaje na ich podstawie uwierzytelnione odpisy, wypisy, wyciągi i reprodukcje przechowywanych dokumentów.

2. Instytut Pamięci gromadzi, ewidencjonuje, przechowuje, opracowuje, zabezpiecza i udostępnia także inne niż wymienione w ust. 1 i w art. 25–28 materiały archiwalne pozyskane w formie oryginalnych dokumentów, kopii lub na nośnikach elektronicznych od instytucji prowadzących archiwa z innych państw, polskich instytucji emigracyjnych i polonijnych oraz osób prywatnych z kraju i zagranicy.

Rozdział 4

Udostępnianie dokumentów przez Instytut Pamięci

Art. 29a. (uchylony)⁶⁾

Art. 30. 1. Każdy ma prawo wystąpić z wnioskiem do Instytutu Pamięci o udostępnienie do wglądu dotyczących go dokumentów będących w zasobach Instytutu Pamięci.

2. Instytut Pamięci udostępnia dokumenty, o których mowa w ust. 1, dotyczące wnioskodawcy lub kopie tych dokumentów, jeżeli stan fizyczny zachowania dokumentów nie pozwala na ich udostępnienie lub jeżeli o dostęp do tych samych dokumentów ubiega się jednocześnie wiele osób lub gdy dysponuje wyłącznie kopiami tych dokumentów, przy czym:

- 1) Instytut Pamięci udostępnia kopie dokumentów, o których mowa w ust. 1, dotyczących wnioskodawcy i wytworzonych przez wnioskodawcę lub przy jego udziale w ramach czynności wykonywanych w związku z jego pracą lub służbą w organach bezpieczeństwa państwa albo w związku z czynnościami wykonywanymi w charakterze tajnego informatora lub pomocnika przy operacyjnym zdobywaniu informacji;
- 2) (utracił moc)⁷⁾

2a.⁸⁾ Przez dokumenty wytworzone przy udziale wnioskodawcy przy operacyjnym zdobywaniu informacji przez organy bezpieczeństwa państwa rozumie się także pomoce ewidencyjne, takie jak dzienniki rejestracyjne, inwentarze archiwal-

⁶⁾ Przez art. 1 pkt 3 ustawy, o której mowa w odnośniku 2.

⁷⁾ Z dniem 15 maja 2007 r. na podstawie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11 maja 2007 r. sygn. akt K 2/07 (Dz. U. poz. 571).

⁸⁾ Dodany przez art. 1 pkt 4 ustawy, o której mowa w odnośniku 2.

ne, karty ewidencyjne i Zintegrowany System Kartotek Operacyjnych organów bezpieczeństwa państwa, jeżeli potwierdzają fakt rejestracji go w charakterze tajnego informatora lub pomocnika organów bezpieczeństwa państwa.

3. (uchylony)

4. Wniosek, o którym mowa w ust. 1, powinien zawierać:

- 1) imię i nazwisko oraz adres zamieszkania wnioskodawcy;
- 2) rodzaj i numer dokumentu tożsamości;
- 3) datę wydania dokumentu tożsamości oraz nazwę organu, który go wydał;
- 4) dane ułatwiające odnalezienie dokumentów.

5. W razie późniejszego odnalezienia w archiwum Instytutu Pamięci dokumentów dotyczących wnioskodawcy należy go o tym poinformować oraz pouczyć o możliwości ponownego złożenia wniosku, o którym mowa w ust. 1.

Art. 31. 1. Udostępnienie przez Instytutu Pamięci kopii dokumentów, w przypadku, o którym mowa w art. 30 ust. 2 pkt 1, następuje w drodze decyzji administracyjnej.

2. Od decyzji, o której mowa w ust. 1, służy odwołanie do Prezesa Instytutu Pamięci.

Art. 32. 1. Po rozpatrzeniu odwołania, o którym mowa w art. 31 ust. 2, Prezes Instytutu Pamięci wydaje decyzję, w której:

- 1) utrzymuje w mocy decyzję, o której mowa w art. 31 ust. 1;
- 2) uchyla decyzję, o której mowa w art. 31 ust. 1, i przekazuje sprawę do ponownego rozpatrzenia przez organ pierwszej instancji.

2. Wnioskodawcy przysługuje skarga do sądu administracyjnego na decyzję, o której mowa w ust. 1 pkt 1, w terminie określonym w art. 53 ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz. U. z 2018 r. poz. 1302, z późn. zm.⁹⁾).

3. (uchylony)

4. (uchylony)

5. (uchylony)

6. Po wydaniu wyroku sąd administracyjny niezwłocznie zwraca do Instytutu Pamięci akta postępowania.

7. (uchylony)

Art. 33. 1. (uchylony)

2. Każdy, kto uzyskał wgląd w dokumenty, o których mowa w art. 30 ust. 1, ma prawo – na zasadach i w zakresie określonych w ustawie – do uzyskania kopii tych dokumentów oraz prawo do zwrotu przedmiotów znajdujących się w archiwum Instytutu Pamięci, które w momencie utraty stanowiły jego własność lub były w jego posiadaniu.

3. Dokumenty udostępnia się do wglądu w siedzibie oddziału Instytutu Pamięci właściwego ze względu na miejsce zamieszkania wnioskodawcy, chyba że we wniosku wskazał on inny oddział, w terminie 4 miesięcy od dnia złożenia wniosku, o którym mowa w art. 30 ust. 1. Przepis art. 34 ust. 4 stosuje się odpowiednio.

4. (uchylony)

5. Wydanie kopii dokumentów jest bezpłatne, z zastrzeżeniem ust. 6.

6. Za sporządzenie i wydanie reprodukcji dokumentów dla celów, o których mowa w art. 36 ust. 1 pkt 2 i 3, pobiera się opłatę, która stanowi dochód Instytutu Pamięci.

7. Prezes Rady Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, rodzaj i zakres usług reprodukcyjnych, które podlegają opłacie, maksymalne stawki opłat oraz sposób ich naliczania i pobierania, mając na względzie potrzebę realizacji celów naukowych i publicystycznych. Wysokość opłat nie może przekraczać dodatkowych kosztów pieniężnych z tytułu usług reprodukcyjnych ponoszonych przez Instytut Pamięci.

⁹⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2018 r. poz. 1467 i 1629 oraz z 2019 r. poz. 11, 60, 848 i 934.

Art. 34. 1. Wydanie kopii dokumentów następuje na pisemny wniosek osoby, o której mowa w art. 33 ust. 2.

2. Na żądanie wnioskodawcy należy uwierzytelnić wydawane kopie dokumentów.

3. Wydanie kopii dokumentów następuje w siedzibie oddziału Instytutu Pamięci właściwego ze względu na miejsce zamieszkania wnioskodawcy, chyba że we wniosku wskazał on inny oddział, w terminie 30 dni od dnia złożenia wniosku, o którym mowa w ust. 1.

4. Wnioskodawca powinien być zawiadomiony na piśmie o terminie wydania kopii dokumentów przynajmniej na 7 dni przed tym terminem. Wydanie kopii dokumentów powinno być udokumentowane protokołem, który podpisuje wnioskodawca i upoważniony pracownik Instytutu Pamięci.

5. Na pisemny wniosek osoby, o której mowa w art. 33 ust. 2, Instytut Pamięci wydaje znajdujące się w jego archiwum przedmioty, które w momencie utraty stanowiły jej własność lub były w jej posiadaniu.

6. Przed wydaniem przedmiotów Instytut Pamięci może sporządzić i zachować ich kopie; o fakcie tym należy poinformować wnioskodawcę.

7. W zakresie określonym w ust. 5 przepisy ust. 3 i 4 stosuje się odpowiednio.

Art. 35. 1. Na pisemny wniosek osoby, o której mowa w art. 33 ust. 2, podaje się tej osobie dalsze dane identyfikujące tożsamość osób, które przekazywały o niej informacje organom bezpieczeństwa państwa, jeżeli można je jednoznacznie określić na podstawie dokumentów danego organu bezpieczeństwa państwa i jeżeli w dokumentach udostępnionych do wglądu na podstawie wniosku, o którym mowa w art. 30 ust. 1, znajdują się pseudonimy lub nazwiska tych osób.

2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio, jeżeli w dokumentach udostępnionych do wglądu na podstawie wniosku, o którym mowa w art. 30 ust. 1, znajdują się nazwiska pracowników i funkcjonariuszy, którzy zbierali lub oceniali informacje o wnioskodawcy lub prowadzili osoby, które przekazywały organom bezpieczeństwa państwa te informacje.

3. Odmawia się podania nazwisk oraz innych danych identyfikujących tożsamość osób, które udzielały jedynie informacji o przestępstwach pospolitych.

4. Od odmowy udostępnienia danych identyfikujących tożsamość osób, o których mowa w ust. 1 i 2, przysługuje odwołanie do Prezesa Instytutu Pamięci.

5. W zakresie określonym w ust. 1 i 2 przepisy art. 34 ust. 3 i 4 stosuje się odpowiednio.

Art. 35a. 1. Wnioski, o których mowa w art. 30 ust. 1, art. 34 ust. 1 i 5, składa się osobiście w siedzibie Instytutu Pamięci, jego oddziałach i delegaturach lub za pośrednictwem operatora pocztowego w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe (Dz. U. z 2018 r. poz. 2188 oraz z 2019 r. poz. 1051 i 1495), pod warunkiem poświadczenia podpisu wnioskodawcy przez notariusza.

2. Osoba mająca stałe miejsce zamieszkania za granicą może złożyć wniosek osobiście w polskiej placówce konsularnej, przy czym podpis wnioskodawcy uwierzytelnia konsul. Wniosek taki może być również złożony za pośrednictwem operatora pocztowego, pod warunkiem poświadczenia podpisu wnioskodawcy przez notariusza lub inną osobę uprawnioną do uwierzytelniania podpisów zgodnie z prawem państwa, w którym ta czynność zostanie dokonana.

3. Po złożeniu wniosku wnioskodawca może ustanowić pełnomocnika do realizacji przysługujących mu praw wynikających z ustawy.

4. Uprawnienia wynikające z art. 30–35 i art. 35b może wykonywać osoba najbliższa zmarłego w rozumieniu art. 115 § 11 Kodeksu karnego, a w razie jej braku – także krewny boczny do czwartego stopnia pokrewieństwa po złożeniu pod rygorem odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych oświadczeń oświadczenia o braku wiedzy o osobie najbliższej zmarłego w rozumieniu art. 115 § 11 Kodeksu karnego.

5. Jeżeli realizacja praw wynikających z art. 30–35 i art. 35b następuje przez osobę, o której mowa w ust. 4, należy we właściwym wniosku wskazać imię i nazwisko osoby zmarłej, której praw on dotyczy.

Art. 35b. 1. Każdy ma prawo załączyć do zbioru dotyczących go dokumentów własne uzupełnienia, sprostowania, uaktualnienia, wyjaśnienia oraz dokumenty lub ich kopie. Dane już zawarte w dokumentach nie ulegają zmianie.

2. Uzupełnienia, sprostowania, uaktualnienia, wyjaśnienia oraz dokumenty lub ich kopie dołącza się do zbioru dokumentów z oznaczeniem ich w sposób pozwalający na ich odróżnienie od dokumentów zgromadzonych przez Instytut Pamięci w trybie art. 25.

Art. 35c. 1. Każdy ma prawo wystąpić z wnioskiem do Instytutu Pamięci o udostępnienie do wglądu dokumentów osobowych dotyczących pracownika lub funkcjonariusza organu bezpieczeństwa państwa.

1a.¹⁰⁾ Dokumentami osobowymi są dokumenty związane z ubieganiem się o zatrudnienie, pracą i rozwiązaniem stosunku pracy lub służby w organach bezpieczeństwa państwa.

2. Wniosek, o którym mowa w ust. 1, powinien zawierać:

- 1) imię i nazwisko oraz adres zamieszkania wnioskodawcy;
- 2) rodzaj i numer dokumentu tożsamości;
- 3) datę wydania dokumentu tożsamości oraz nazwę organu, który go wydał;
- 4) dane ułatwiające odnalezienie dokumentów, w szczególności imię i nazwisko oraz informacje o miejscu pracy lub działania pracownika lub funkcjonariusza organu bezpieczeństwa państwa, którego dotyczyć mają dokumenty.

3.¹¹⁾ Funkcjonariusze i pracownicy organów bezpieczeństwa państwa mogą uzyskać na swój wniosek kopie dotyczących ich dokumentów osobowych i kopie bądź uwierzytelnione odpisy, wypisy i wyciągi dokumentów finansowo-księgowych.

4. W razie późniejszego odnalezienia w archiwum Instytutu Pamięci dokumentów osobowych dotyczących pracownika lub funkcjonariusza organu bezpieczeństwa państwa, którymi zainteresowany był wnioskodawca, należy go o tym poinformować oraz pouczyć o możliwości ponownego złożenia wniosku, o którym mowa w ust. 1.

Art. 36. 1. Dokumenty zgromadzone przez Instytut Pamięci udostępnia się w celu:

- 1) wykonywania zadań ustawowych;
- 2) prowadzenia badań naukowych;
- 3) publikacji materiału prasowego, w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 26 stycznia 1984 r. – Prawo prasowe (Dz. U. z 2018 r. poz. 1914), z upoważnienia redakcji albo wydawcy.

2. Dokumenty, o których mowa w ust. 1, udostępnia się na pisemny wniosek, skierowany do dyrektora oddziału Instytutu Pamięci, właściwego ze względu na miejsce zamieszkania lub siedzibę wnioskodawcy.

3. Wniosek, o którym mowa w ust. 2, powinien zawierać:

- 1) imię i nazwisko albo nazwę oraz adres zamieszkania albo siedziby wnioskodawcy;
- 2) rodzaj i numer dokumentu tożsamości osoby, której ma nastąpić udostępnienie;
- 3) datę wydania dokumentu tożsamości osoby, której ma nastąpić udostępnienie oraz nazwę organu, który go wydał;
- 4) dane ułatwiające odnalezienie dokumentów.

4. Wniosek o udostępnienie dokumentów w celu, o którym mowa:

- 1) w ust. 1 pkt 1 – powinien zawierać również podstawę prawną dotyczącą wykonywania zadań, o których mowa w ust. 1 pkt 1;
- 2) w ust. 1 pkt 2 – powinien zawierać również:
 - a) wskazanie tematu prowadzonych badań naukowych,
 - b) rekomendację pracownika naukowego uprawnionego do prowadzenia badań naukowych w dyscyplinach nauk humanistycznych, społecznych, gospodarki lub prawa – w przypadku osób niebędących takimi pracownikami;
- 3) w ust. 1 pkt 3 – powinien zawierać również:
 - a) wskazanie tematu materiału prasowego,
 - b) załączone upoważnienie redakcji albo wydawcy do wystąpienia z wnioskiem.

4a.¹²⁾ Dokumenty określone w ust. 1, które zostały zdigitalizowane, udostępnia się w terminie 7 dni od dnia złożenia wniosku.

4b. Osoby, które korzystają z dokumentów, o których mowa w ust. 1, do celów, o których mowa w ust. 1 pkt 2 i 3, mają prawo do uzyskiwania, na wniosek, informacji ze znajdujących się w zasobie archiwalnym Instytutu Pamięci zbiorów danych, rejestrów i kartotek organów bezpieczeństwa państwa, w tym dotyczących tożsamości tajnych informatorów lub pomocników przy operacyjnym zdobywaniu informacji.

¹⁰⁾ Dodany przez art. 1 pkt 5 lit. a ustawy, o której mowa w odnośniku 2.

¹¹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 5 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 2.

¹²⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 6 ustawy, o której mowa w odnośniku 2.

5. Podmioty, które złożyły wniosek i którym dokumenty zostały udostępnione, ponoszą odpowiedzialność prawną za sposób ich wykorzystania, o czym należy je poinformować na piśmie.

6. Dyrektor oddziału Instytutu Pamięci, w drodze decyzji administracyjnej, odmawia udostępnienia dokumentów, o których mowa w ust. 1, jeżeli złożony wniosek nie spełnia warunków określonych w ust. 1–4 lub zachodzą przesłanki, o których mowa w art. 30 ust. 2 pkt 1 lub art. 37.

7. Decyzja, o której mowa w ust. 6, powinna zawierać uzasadnienie faktyczne i prawne. Można odstąpić od uzasadnienia faktycznego lub ograniczyć je w zakresie, w jakim udostępnienie informacji wnioskodawcy uniemożliwia realizację ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944–1990 oraz treści tych dokumentów.

8. Od decyzji, o której mowa w ust. 6, służy odwołanie do Prezesa Instytutu Pamięci.

9. W wyniku rozpatrzenia odwołania, o którym mowa w ust. 8, Prezes Instytutu Pamięci, po zasięgnięciu opinii Kolegium Instytutu Pamięci, wydaje decyzję, w której:

- 1) utrzymuje w mocy decyzję, o której mowa w ust. 6;
- 2) uchyla decyzję, o której mowa w ust. 6, i przekazuje sprawę do ponownego rozpatrzenia przez organ pierwszej instancji.

10. Do decyzji Prezesa Instytutu Pamięci, o której mowa w ust. 9, stosuje się przepis ust. 7.

11. Wnioskodawcy przysługuje skarga do sądu administracyjnego na decyzję, o której mowa w ust. 9 pkt 1, w terminie określonym w art. 53 ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi.

12. Sąd administracyjny rozpoznaje skargę na posiedzeniu niejawnym.

13. Po uprawomocnieniu się wyroku sąd administracyjny niezwłocznie zwraca do Instytutu Pamięci akta postępowania.

14. Do skargi kasacyjnej stosuje się odpowiednio przepis ust. 12.

Art. 37. 1. Osoba, która uzyskała na podstawie art. 30 wgląd w dotyczące jej dokumenty, i nie zachowały się w stosunku do niej dokumenty, o których mowa w art. 30 ust. 2 pkt 1, może zastrzec, że dotyczące jej dane osobowe zebrane w sposób tajny w toku czynności operacyjno-rozpoznawczych organów bezpieczeństwa państwa nie będą udostępniane w celach, o których mowa w art. 36 ust. 1 pkt 2 i 3, przez określony czas, jednakże nie dłużej niż przez 50 lat od daty ich wytworzenia.

2. Osoba, która uzyskała na podstawie art. 30 wgląd w dotyczące jej dokumenty, i nie zachowały się w stosunku do niej dokumenty, o których mowa w art. 30 ust. 2 pkt 1, może zastrzec, że dotyczące jej informacje ujawniające jej pochodzenie etniczne lub rasowe, przekonania religijne, przynależność wyznaniową oraz dane o stanie zdrowia i życiu seksualnym, a także ujawniające jej stan majątkowy, a w szczególności nieruchomości oraz rzeczy ruchome stanowiące dobra kultury w rozumieniu przepisów o ochronie dóbr kultury, nie będą udostępnione.

3. Prezes Instytutu Pamięci informuje o prawie zastrzeżenia, o którym mowa w ust. 1 i 2.

4. Osoba, która uzyskała na podstawie art. 30 wgląd w dotyczące jej dokumenty, może wyrazić zgodę na udostępnienie swoich danych osobowych określonych w ust. 1, wskazanym organom władzy publicznej, innym instytucjom, organizacjom i osobom, a także na ich powszechną dostępność.

5. Dane osobowe, określone w ust. 1, mogą być jednakże udostępniane w celach, o których mowa w art. 36 ust. 1 pkt 2 i 3, jeżeli:

- 1) osoba, której dotyczą te dane, albo w przypadku jej śmierci osoba najbliższa wyrazi na to zgodę;
- 2) odnoszą się do publicznego wystąpienia osoby, której dotyczą, do jej działalności publicznej lub politycznej lub są danymi osobowymi wymaganymi przez ustawę w związku z pełnieniem funkcji publicznej.

6. Cele, o których mowa w art. 36 ust. 1 pkt 2 i 3, można realizować także po anonimizacji danych osobowych, i informacji, o których mowa w ust. 1 i 2, w kopiach dokumentów.

7. Prawo do zastrzeżenia, o którym mowa w ust. 1 i 2, oraz prawo do wyrażenia zgody na udostępnienie swoich danych osobowych, określonych w ust. 1, wskazanym organom władzy publicznej, innym instytucjom, organizacjom i osobom nie przysługuje w stosunku do dokumentów, o których mowa w art. 30 ust. 2 pkt 1.

Art. 38. 1. Funkcjonariusze i żołnierze służb specjalnych upoważnieni odpowiednio przez Szefa Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Szefa Agencji Wywiadu, Szefa Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Szefa Służby Wywiadu Wojskowego lub Szefa Centralnego Biura Antykorupcyjnego, działając w zakresie zadań ustawowych, po zawiadomieniu Prezesa Instytutu Pamięci, mogą mieć wgląd do danych zawartych w dokumentach gromadzonych przez Instytut Pamięci, w granicach upoważnienia.

2. Dokumenty organów bezpieczeństwa państwa mogą być wykorzystywane przez upoważnionych funkcjonariuszy służb specjalnych w ramach ich zadań ustawowych, jeśli zawierają informację o przestępstwie szpiegostwa, przestępstwie o charakterze terrorystycznym, przestępstwie godzącym w podstawy ekonomiczne państwa lub przestępstwie korupcji w rozumieniu ustawy z dnia 24 maja 2002 r. o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu (Dz. U. z 2018 r. poz. 2387, 2245 i 2399 oraz z 2019 r. poz. 53, 125 i 1091) lub przestępstwie godzącym w porządek konstytucyjny Rzeczypospolitej Polskiej.

3. Przepis ust. 2 stosuje się odpowiednio do funkcjonariuszy służb specjalnych państw, z którymi Rzeczpospolita Polska jest związana stosowną umową międzynarodową, jeżeli dokumenty te zawierają informację o przestępstwie szpiegostwa lub terroryzmu.

Art. 39. (uchylony)

Art. 39a. (uchylony)

Art. 40. Jeżeli Prezes Instytutu Pamięci, w związku z wykonywaniem swoich zadań, stwierdzi, że w dokumentach znajdują się informacje o przestępstwach określonych w art. 5 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 24 maja 2002 r. o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu, zawiadamia o tym bezzwłocznie Szefa Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego. Przepisu art. 304 Kodeksu postępowania karnego nie stosuje się.

Art. 41. (uchylony)

Art. 42.¹³⁾ Jeżeli Dyrektor Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej zostanie zawiadomiony, że znajdujące się w dokumentach dane osobowe są nieprawdziwe, to informacje o tym dołącza się niezwłocznie do zbioru dokumentów dotyczących danej osoby.

Art. 43. 1. Postępowanie w sprawach uregulowanych w ustawie prowadzi się według przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego, jeżeli przepisy ustawy nie stanowią inaczej.

2. W sprawach rozstrzyganych decyzją administracyjną, w myśl przepisów niniejszej ustawy, organem pierwszej instancji jest dyrektor oddziału Instytutu Pamięci. Organem odwoławczym jest Prezes Instytutu Pamięci.

Art. 44. (uchylony)

Rozdział 5

Funkcje śledcze Instytutu Pamięci

Art. 45. 1. Śledztwo w sprawach o zbrodnie, o których mowa w art. 1 pkt 1 lit. a, wszczyna i prowadzi prokurator oddziałowej komisji.

2. Prokuratorom Głównej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu i oddziałowych komisji ścigania zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w sprawach określonych w art. 1 pkt 1 lit. a przysługują wszystkie uprawnienia prokuratora, także w sprawach podlegających orzecznictwu sądów wojskowych.

3. Celem śledztwa w sprawach o zbrodnie, o których mowa w art. 1, jest również wyjaśnienie okoliczności sprawy, w szczególności ustalenie osób pokrzywdzonych.

4. Okoliczność, o której mowa w art. 17 § 1 pkt 5 Kodeksu postępowania karnego, nie może stanowić przeszkody do realizacji celu, o którym mowa w ust. 3. Po zrealizowaniu tego celu postępowanie umarza się.

5. Do prowadzenia śledztw przez Instytut Pamięci stosuje się przepisy Kodeksu postępowania karnego.

6. Prokurator oddziałowej komisji może zaniechać wszczęcia postępowania, a wszczęte umorzyć w stosunku do sprawcy przestępstwa, o którym mowa w art. 1 pkt 1 lit. a, jeżeli dobrowolnie ujawnił on wobec organu powołanego do ścigania przestępstw wszystkie istotne informacje dotyczące osób współdziałających przy popełnieniu przestępstwa, jak również okoliczności jego popełnienia, jeżeli informacje te umożliwiają wszczęcie postępowania przeciwko określonej osobie. Odstępując od ścigania sprawcy przestępstwa, prokurator uwzględni stopień społecznej szkodliwości popełnionego przez niego czynu i stopień jego winy oraz rodzaj i charakter przestępstwa ujawnionego, a w szczególności ustala, czy możliwe jest ujawnienie w inny sposób sprawców współdziałających w dokonaniu tego przestępstwa, a także ocenia wagę, jaką ma ujawnienie przestępstwa dla realizacji zadań Instytutu Pamięci.

7. Prokurator może wszcząć postępowanie w stosunku do sprawcy, którego ścigania zaniechał na podstawie ust. 6, tylko wtedy, gdy w toku dalszego postępowania uchylił się od złożenia zeznań lub złożył zeznania odmienne od tych, które uzasadniały zaniechanie wszczęcia postępowania lub umorzenie postępowania wszczętego.

¹³⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 7 ustawy, o której mowa w odnośniku 2.

8. Jeżeli osoba, wobec której ścigania zaniechano na podstawie ust. 6, zostanie wezwana w charakterze świadka, prokurator oddziałowej komisji może wydać postanowienie o zachowaniu w tajemnicy jej danych osobowych, choćby nie zachodziły okoliczności określone w art. 184 § 1 Kodeksu postępowania karnego.

9. W sądowym postępowaniu odwoławczym na skutek wniesienia apelacji oraz kasacji występują prokuratorzy Głównej Komisji.

10. Dyrektor Głównej Komisji wnosi kasację w zastępstwie Prokuratora Generalnego w sprawach, o których mowa w art. 1 pkt 1 lit. a, w tym także należących do właściwości sądów wojskowych.

Art. 45a. Prokurator oddziałowej komisji wszczyna śledztwa w sprawach o przestępstwa określone w art. 54 i art. 55.

Art. 45b. Prokurator Głównej Komisji lub prokurator oddziałowej komisji jest uprawniony do kierowania wniosków i występowania przed sądami w sprawach o uznanie za nieważne orzeczeń w trybie określonym w ustawie z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego.

Art. 46. Prezes Instytutu Pamięci, po zasięgnięciu opinii Dyrektora Głównej Komisji, może ujawnić opinii publicznej, a także innym osobom niż wymienione w art. 156 § 5 Kodeksu postępowania karnego, dane osobowe sprawcy zbrodni, o których mowa w art. 1 pkt 1 lit. a, jeżeli postępowanie karne nie zakończyło się wydaniem prawomocnego wyroku skazującego z powodu wskazanego w art. 17 § 1 pkt 5 Kodeksu postępowania karnego albo zostało zawieszona na podstawie art. 22 § 1 tego kodeksu.

Art. 47. 1. Dyrektor Głównej Komisji jest prokuratorem przełożonym prokuratorów tej Komisji oraz komisji oddziałowych. Naczelnik komisji oddziałowej jest prokuratorem przełożonym prokuratorów tej komisji.

1a. Prokuratorami bezpośrednio przełożonymi są:

- 1) Dyrektor Głównej Komisji – w stosunku do prokuratorów pełniących czynności w tej Komisji oraz naczelników oddziałowych komisji;
- 2) naczelnicy oddziałowych komisji – w stosunku do prokuratorów danej oddziałowej komisji.

2. Polecenia Prokuratora Generalnego, wykraczające poza zakres zadań Instytutu Pamięci, mogą być wydawane prokuratorom Głównej Komisji i oddziałowych komisji tylko za zgodą Prezesa Instytutu Pamięci.

3. Prokuratorami nadrzędnymi w stosunku do prokuratorów oddziałowych komisji są dyrektor Głównej Komisji oraz prokuratorzy tej Komisji.

4. Prokurator odwołany z powodu zrzeczenia się stanowiska prokuratora Instytutu Pamięci ma prawo powrócić na stanowisko zajmowane poprzednio lub otrzymać stanowisko równorzędne poprzednio zajmowanemu, jeśli nie ma innych przeszkód prawnych.

4a. (uchylony)

4b. W przypadku stwierdzenia, że prokurator Głównej Komisji i oddziałowej komisji nie może ze względów zdrowotnych pełnić służby w Instytucie Pamięci, Prokurator Generalny przenosi go na stanowisko równorzędne do innej jednostki organizacyjnej prokuratury, Ministerstwa Sprawiedliwości lub innej jednostki organizacyjnej podległej Ministrowi Sprawiedliwości albo przez niego nadzorowanej, zgodnie z kwalifikacjami prokuratora.

5. Wynagrodzenie prokuratorów Głównej Komisji określają przepisy o wynagrodzeniu prokuratorów Prokuratury Krajowej, zaś wynagrodzenie prokuratorów oddziałowych komisji określają przepisy o wynagrodzeniu prokuratorów prokuratury regionalnej. Wynagrodzenie to wraz ze związanymi z nim świadczeniami o charakterze osobowym finansowane jest ze środków Instytutu Pamięci.

6. Do prokuratorów Instytutu Pamięci stosuje się, w sprawach nieuregulowanych ustawą, przepisy ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. – Prawo o prokuraturze (Dz. U. z 2019 r. poz. 740).

Art. 48. Prokurator oddziałowej komisji wydaje postanowienie o wszczęciu albo odmowie wszczęcia śledztwa w sprawie o zbrodnię, o której mowa w art. 1 pkt 1 lit. a, w terminie 3 miesięcy od otrzymania zawiadomienia o przestępstwie. Jeżeli osoba lub instytucja, która złożyła zawiadomienie, nie zostanie w ciągu 4 miesięcy od dnia jego złożenia powiadomiona o wszczęciu albo odmowie wszczęcia śledztwa, może wnieść zażalenie do prokuratora nadrzędnego.

Art. 49. (uchylony)

Art. 50. 1. Główna Komisja oraz oddziałowe komisje stanowią jednostki organizacyjne prokuratury w rozumieniu umów międzynarodowych, wiążących Rzeczpospolitą Polską z innymi państwami, o pomocy prawnej i stosunkach prawnych w sprawach cywilnych, rodzinnych, pracowniczych i karnych.

2. Minister właściwy do spraw sprawiedliwości może, na wniosek Prezesa Instytutu Pamięci, delegować sędziego do pełnienia czynności w Głównej Komisji oraz udzielania pomocy prawnej.

Art. 51. 1. Do zgromadzenia i kolegium prokuratorów Głównej Komisji stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. – Prawo o prokuraturze o zgromadzeniu i kolegium prokuratury regionalnej.

2. W sprawach dyscyplinarnych prokuratorów Instytutu Pamięci orzekają:

- 1) w pierwszej instancji:
 - a) Sąd Dyscyplinarny w Instytucie Pamięci w składzie 3 członków,
 - b) Sąd Najwyższy w składzie 2 sędziów Izby Dyscyplinarnej i 1 ławnika Sądu Najwyższego w sprawach przewinień dyscyplinarnych wyczerpujących znamiona umyślnych przestępstw ściganych z oskarżenia publicznego lub umyślnych przestępstw skarbowych lub w sprawach, w których wniosek złożył Sąd Najwyższy;
- 2) w drugiej instancji – Sąd Najwyższy w składzie 2 sędziów Izby Dyscyplinarnej i 1 ławnika Sądu Najwyższego.

3. Członków Sądu Dyscyplinarnego w Instytucie Pamięci wybiera, w ustalonej przez siebie liczbie, na okres 4 lat, zgromadzenie prokuratorów Głównej Komisji spośród prokuratorów Instytutu Pamięci. Sąd Dyscyplinarny w Instytucie Pamięci wybiera ze swego grona przewodniczącego.

4. Dyrektor Głównej Komisji jest przełożonym dyscyplinarnym w stosunku do prokuratorów Głównej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu i oddziałowych komisji ścigania zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu.

5. Rzecznika Dyscyplinarnego dla prokuratorów Głównej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu i oddziałowych komisji ścigania zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu wyznacza Prokurator Generalny spośród prokuratorów Głównej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu i oddziałowych komisji ścigania zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu na wniosek Dyrektora Głównej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu. Rzecznik dyscyplinarny jest związany wskazaniem Dyrektora Głównej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu.

6. Minister Sprawiedliwości może powołać Rzecznika Dyscyplinarnego Ministra Sprawiedliwości do prowadzenia określonej sprawy dotyczącej prokuratora Instytutu Pamięci. Powołanie Rzecznika Dyscyplinarnego Ministra Sprawiedliwości wyłącza innego rzecznika od podejmowania czynności w sprawie.

7. Rzecznik Dyscyplinarny Ministra Sprawiedliwości jest powoływany spośród prokuratorów każdorazowo wskazanych przez Prokuratora Krajowego. W uzasadnionych przypadkach, w szczególności śmierci czy przedłużającej się przeszkody w pełnieniu funkcji Rzecznika Dyscyplinarnego Ministra Sprawiedliwości, Minister Sprawiedliwości powołuje w miejsce tej osoby innego prokuratora spośród wskazanych przez Prokuratora Krajowego.

8. Rzecznik Dyscyplinarny Ministra Sprawiedliwości może wszcząć postępowanie na wniosek Ministra Sprawiedliwości albo wstąpić do toczącego się postępowania.

9. Powołanie Rzecznika Dyscyplinarnego Ministra Sprawiedliwości jest równoznaczne z żądaniem podjęcia postępowania wyjaśniającego albo postępowania dyscyplinarnego.

10. Funkcja Rzecznika Dyscyplinarnego Ministra Sprawiedliwości wygasa z chwilą uprawomocnienia się orzeczenia o odmowie wszczęcia postępowania dyscyplinarnego, umorzeniu postępowania dyscyplinarnego albo uprawomocnienia się orzeczenia kończącego postępowanie dyscyplinarne. Wygaśnięcie funkcji Rzecznika Dyscyplinarnego Ministra Sprawiedliwości nie stoi na przeszkodzie ponownemu powołaniu przez Ministra Sprawiedliwości Rzecznika Dyscyplinarnego Ministra Sprawiedliwości w tej samej sprawie.

11. Minister Sprawiedliwości ma wgląd w czynności sądu dyscyplinarnego pierwszej instancji, może zwracać uwagę na stwierdzone uchybienia, żądać wyjaśnień oraz usunięcia skutków uchybienia; czynności te nie mogą wkraczać w dziedzinę, w której członkowie sądów dyscyplinarnych są niezawisli.

Art. 52. Organy wymiaru sprawiedliwości, prokuratury, organy i jednostki organizacyjne podległe, nadzorowane lub podporządkowane ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych, Ministrowi Obrony Narodowej, ministrowi właściwemu do spraw zagranicznych i odpowiednio Szefowi Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Szefowi Agencji Wywiadu oraz organy administracji rządowej i samorządu terytorialnego są obowiązane, każdy w zakresie swojego działania, do udzielania pomocy Instytutowi Pamięci w realizacji zadań Instytutu Pamięci, o których mowa w art. 1.

Rozdział 5a

Funkcje lustracyjne Instytutu Pamięci

Art. 52a. Do zadań Biura Lustracyjnego należy w szczególności:

- 1) prowadzenie rejestru oświadczeń lustracyjnych, o których mowa w art. 7 ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944–1990 oraz treści tych dokumentów;

- 2) analiza oświadczeń lustracyjnych oraz zbieranie informacji niezbędnych do prawidłowej ich oceny;
- 3) przygotowywanie postępowań lustracyjnych;
- 4) sygnalizowanie odpowiednim organom o niewywiązywaniu się organów pozasądowych z obowiązków nałożonych przez ustawę;
- 5) (utracił moc)⁷⁾
- 6) przygotowywanie i publikowanie na podstawie dokumentów zgromadzonych w archiwum Instytutu Pamięci katalogów zawierających dane osobowe pracowników, funkcjonariuszy i żołnierzy organów bezpieczeństwa państwa, ze wskazaniem stopnia służbowego zajmowanych stanowisk, oraz organów bezpieczeństwa państwa, w których pełnili służbę lub pracowali;
- 7) przygotowywanie i publikowanie katalogów zawierających dane osobowe osób, wobec których zachowały się dokumenty świadczące o tym, że organy bezpieczeństwa państwa zbierały o nich informacje na podstawie celowo gromadzonych danych, w tym w sposób tajny, a wobec osób tych nie stwierdzono istnienia dokumentów świadczących, że byli pracownikami, funkcjonariuszami, żołnierzami organów bezpieczeństwa państwa lub współpracowali z organami bezpieczeństwa państwa; przed umieszczeniem w katalogu należy uzyskać zgodę osoby, której te dane dotyczą, a w przypadku śmierci tej osoby – zgodę osoby najbliższej zmarłego w rozumieniu art. 115 § 11 Kodeksu karnego, od uzyskania zgody odstępuje się, jeżeli od chwili śmierci tej osoby minęło co najmniej 20 lat, a w przypadku bezsprzecznego ustalenia braku osób uprawnionych do wyrażenia zgody, umieszczenie w katalogu następuje na podstawie decyzji Prezesa Instytutu Pamięci;
- 8) przygotowywanie i publikowanie katalogów zawierających dane osobowe osób, które zajmowały kierownicze stanowiska w byłej Polskiej Partii Robotniczej i byłej Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej oraz Zjednoczonym Stronnictwie Ludowym i Stronnictwie Demokratycznym, a także były członkami Rady Ministrów oraz pełniły funkcje sekretarzy i podsekretarzy stanu państwa komunistycznego do dnia 23 sierpnia 1989 r. lub były w tym okresie kierownikami i zastępcami kierowników centralnych organów administracji państwowej, centralnych urzędów państwowych.

Art. 52aa. Do zadań oddziałowego biura lustracyjnego należy w szczególności:

- 1) przygotowanie danych do rejestru, o którym mowa w art. 52a pkt 1;
- 2) realizacja zadań określonych w art. 52a pkt 2–4;
- 3) przygotowywanie katalogów, o których mowa w art. 52a pkt 5–8.

Art. 52b. 1. Każdy katalog, o którym mowa w art. 52a pkt 5, 6 i 8, zawiera:

- 1) dane osobowe: imię i nazwisko (imiona i nazwiska, w tym imiona i nazwiska poprzednie, jeżeli były używane oraz nazwisko rodowe), imiona rodziców, datę i miejsce urodzenia;
- 2) opis danej kategorii pracy, służby lub współpracy;
- 3) informacje o rodzajach dokumentów zgromadzonych w zasobie archiwalnym Instytutu Pamięci, zawierających dane osobowe osoby, której dane osobowe zostały zamieszczone w katalogu;
- 4) przebieg pracy, służby lub współpracy z organami bezpieczeństwa państwa, osoby, której dane osobowe zostały zamieszczone w katalogu;
- 5) treść zapisów ewidencyjnych w dokumentach zgromadzonych w zasobie archiwalnym Instytutu Pamięci, dotyczących osoby, której dane osobowe zostały zamieszczone w katalogu, przy czym kolejne rejestracje traktuje się odrębnie;
- 6) wzmiankę o ewentualnych uzupełnieniach, sprostowaniach, uaktualnieniach, wyjaśnieniach lub dokumentach złożonych przez osobę, której dane osobowe zostały zamieszczone w katalogu, do zbioru dokumentów organu bezpieczeństwa państwa znajdujących się w zasobie archiwalnym Instytutu Pamięci;
- 7) informację o złożeniu oświadczenia, o którym mowa w art. 52a pkt 1;
- 8) informację o wyniku postępowania lustracyjnego.

2. W katalogu, o którym mowa w art. 52a pkt 5, zamieszcza się ponadto informację o wniosku, o którym mowa w art. 52d ust. 2.

2a. W katalogu, o którym mowa w art. 52a pkt 7, zamieszcza się dane, o których mowa w ust. 1 pkt 1, 3 i 6–8.

3. Na wniosek osoby, której dane osobowe zostały zamieszczone w katalogu, o którym mowa w art. 52a pkt 5, w katalogu zamieszcza się przedstawione przez tę osobę wyjaśnienia dotyczące informacji, o których mowa w ust. 1 pkt 2–5.

4. Zapisami ewidencyjnymi, o których mowa w ust. 1 pkt 5, są informacje zawarte w dziennikach rejestracyjnych, dziennikach archiwalnych, kartotekach i dokumentach o podobnym charakterze.

5. W katalogu, o którym mowa w art. 52a pkt 6, nie zamieszcza się danych osobowych i informacji dotyczących osób:

- 1) które na podstawie art. 7a ust. 1 ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944–1990 oraz treści tych dokumentów nie podają w oświadczeniu lustracyjnym informacji o pracy lub służbie w organach bezpieczeństwa państwa;
- 2) które składają oświadczenie lustracyjne na zasadach określonych w art. 11 ust. 4 ustawy wymienionej w pkt 1;
- 3) które na podstawie art. 3 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zmianie ustawy o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944–1990 oraz treści tych dokumentów i ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz. U. poz. 561) nie podają w oświadczeniu lustracyjnym informacji o pracy lub służbie w organach bezpieczeństwa państwa;
- 4) o których mowa w art. 4 ustawy wymienionej w pkt 3.

Art. 52c. (utracił moc)⁷⁾

Art. 52d. 1. Osoba, której dane osobowe zostały umieszczone w katalogu, o którym mowa w art. 52a pkt 5, która nie zgadza się z informacją zawartą w katalogu dotyczącą jej osoby, może złożyć oświadczenie lustracyjne. Przepisy dotyczące postępowania lustracyjnego stosuje się odpowiednio.

2. Na wniosek osoby, której dane osobowe zostały zamieszczone w katalogu, o którym mowa w ust. 1, i która złożyła oświadczenie lustracyjne, każdemu przysługuje wgląd do kopii dokumentów dotyczących tej osoby, zgromadzonych w zasobie archiwalnym Instytutu Pamięci. Przepisy art. 30 ust. 1 i 4 stosuje się odpowiednio.

3. Uprawnienia wynikające z ust. 2 może wykonywać osoba najbliższa zmarłego w rozumieniu art. 115 § 11 Kodeksu karnego, przy czym osoba ta nie składa oświadczenia lustracyjnego.

4. Osoba, o której mowa w ust. 3, która nie zgadza się z informacją zawartą w katalogu, o którym mowa w art. 52a pkt 5, dotyczącą zmarłego może wystąpić do sądu. Sąd orzeka o zasadności albo braku podstaw do zamieszczenia w katalogu danych osobowych zmarłego. Przepisy dotyczące postępowania lustracyjnego stosuje się odpowiednio.

Art. 52e. 1. Analizy oświadczeń lustracyjnych dokonuje się z uwzględnieniem kolejności, według której zostały wymienione funkcje publiczne w art. 22 ust. 1 ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944–1990 oraz treści tych dokumentów.

2. W uzasadnionych przypadkach można odstąpić od analizy oświadczeń według kolejności, o której mowa w ust. 1. O takich odstępstwach przekazuje się informacje wraz z uzasadnieniem do sądu.

3. W przypadku powstania wątpliwości co do zgodności oświadczenia z prawdą, prokurator Biura Lustracyjnego lub prokurator oddziałowego biura lustracyjnego informuje o tym osobę, na której ciążył obowiązek złożenia oświadczenia, a także informuje o możliwości złożenia wyjaśnień; z czynności złożenia wyjaśnień sporządza się protokół.

3a. Prokurator Biura Lustracyjnego i oddziałowego biura lustracyjnego, w ramach czynności określonych w art. 52a pkt 3, może żądać nadesłania lub przedstawienia akt oraz dokumentów i pisemnych wyjaśnień, a w razie potrzeby przesłuchiwać świadków, zasięgać opinii biegłych oraz dokonywać zatrzymania rzeczy lub przeszukania, a także może stosować kary porządkowe. Do tych czynności stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu postępowania karnego.

4. W terminie 6 miesięcy od dnia doręczenia informacji, o której mowa w ust. 3, prokurator Biura Lustracyjnego lub prokurator oddziałowego biura lustracyjnego składa wniosek do sądu o wszczęcie postępowania lustracyjnego albo powiadania osobę, na której ciążył obowiązek złożenia oświadczenia, o braku podstaw do złożenia takiego wniosku.

Art. 52f. Prokurator Biura Lustracyjnego, prokurator oddziałowego biura lustracyjnego oraz upoważnieni pracownicy Biura Lustracyjnego i oddziałowych biur lustracyjnych mają pełny dostęp do dokumentacji, ewidencji i pomocy informacyjnych, bez względu na formę ich utrwalenia, zgromadzonych lub wytworzonych do dnia 31 lipca 1990 r. przez:

- 1) Ministra Obrony Narodowej, ministra właściwego do spraw wewnętrznych, Ministra Sprawiedliwości oraz ministra właściwego do spraw zagranicznych, a także przez podległe, podporządkowane lub nadzorowane przez nich organy i jednostki organizacyjne;
- 2) Szefa Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Szefa Agencji Wywiadu.

Art. 52g. 1. Z zastrzeżeniem ust. 2 przepisy art. 47 i 51 stosuje się odpowiednio do prokuratorów Biura Lustracyjnego oraz prokuratorów oddziałowych biur lustracyjnych, przy czym uprawnienia Dyrektora Głównej Komisji w stosunku do prokuratorów Biura Lustracyjnego oraz prokuratorów oddziałowych biur lustracyjnych przysługują Dyrektorowi Biura Lustracyjnego.

2. Dyrektor Biura Lustracyjnego jest prokuratorem przełożonym prokuratorów tego Biura oraz oddziałowych biur lustracyjnych. Naczelnik oddziałowego biura lustracyjnego jest prokuratorem przełożonym prokuratorów tego biura.

Rozdział 6

Funkcje badawcze i edukacyjne Instytutu Pamięci

Art. 53. Instytut Pamięci:

- 1) informuje społeczeństwo o strukturach i metodach działania instytucji, w ramach których zostały popełnione zbrodnie przeciwko Narodowi Polskiemu, oraz informuje o strukturach, obsadzie personalnej i sposobach działania organów bezpieczeństwa państwa;
- 2) prowadzi badania naukowe nad porozbiorową i najnowszą historią Polski, w tym historią polskiej emigracji oraz historią polskiego dziedzictwa kulturowego na Wschodzie, a także udostępnia zgromadzone dokumenty innym placówkom naukowym i osobom w celu prowadzenia takich badań, z zachowaniem warunków określonych w ustawie;
- 3) udziela informacji na temat zgromadzonych dokumentów oraz publikuje wydawnictwa naukowe i popularnonaukowe, w tym inwentarze archiwalne;
- 4) upowszechnia w kraju i za granicą wyniki swojej pracy oraz badań innych instytucji, organizacji i osób nad problematyką stanowiącą przedmiot jego działania;
- 5) prowadzi działalność edukacyjną, wystawienniczą i wydawniczą w kraju i za granicą, w tym w zakresie porozbiorowej i najnowszej historii Polski;
- 6) formułuje wnioski dotyczące edukacji historycznej;
- 7) informuje społeczeństwo o odnalezionych miejscach spoczynku i o tożsamości osób poległych w walkach o niepodległość i zjednoczenie Państwa Polskiego, a zwłaszcza tych, które straciły życie wskutek walki z narzuconym systemem totalitarnym lub wskutek represji totalitarnych lub czystek etnicznych w okresie od dnia 8 listopada 1917 r. do dnia 31 lipca 1990 r., a także o ich działalności niepodległościowej i okolicznościach śmierci.

Art. 53a. 1. Wykonywanie funkcji edukacyjnych Instytutu Pamięci następuje w szczególności przez:

- 1) upowszechnianie w kraju i za granicą stanowisk i opinii dotyczących najważniejszych dla Narodu Polskiego wydarzeń historycznych;
- 2) popularyzację porozbiorowej i najnowszej historii Polski jako elementu wychowania patriotycznego;
- 3) promowanie wiedzy o udziale Polaków i ich formacjach wojskowych na frontach walk;
- 4) przeciwdziałanie rozpowszechnianiu w kraju i za granicą informacji i publikacji o nieprawdziwych treściach historycznych, krzywdzących lub zniesławiających Rzeczpospolitą Polską lub Naród Polski;
- 5) informowanie o metodach, miejscach i sprawcach zbrodni popełnionych przeciwko Narodowi Polskiemu;
- 6) wspieranie przedsięwzięć społecznych mających na celu kreowanie patriotyzmu i umacnianie tożsamości narodowej.

2. Zadania Instytutu Pamięci w zakresie funkcji edukacyjnych mogą być wykonywane we współpracy ze szkołami, z uczelniami, placówkami oświatowymi i kulturalnymi, ze stowarzyszeniami, z fundacjami i innymi organizacjami pozarządowymi, a także ze środkami masowego przekazu, polskimi organizacjami i instytucjami emigracyjnymi oraz organami władzy publicznej.

3. Zadania Instytutu Pamięci realizowane za granicą są wykonywane we współpracy z ministrem właściwym do spraw zagranicznych.

Rozdział 6a

Poszukiwanie miejsc spoczynku osób, które straciły życie wskutek walki z narzuconym systemem totalitarnym lub wskutek represji totalitarnych lub czystek etnicznych w okresie od dnia 8 listopada 1917 r. do dnia 31 lipca 1990 r.

Art. 53b. Instytut Pamięci prowadzi prace poszukiwawcze miejsc spoczynku osób, które straciły życie wskutek walki z narzuconym systemem totalitarnym lub wskutek represji totalitarnych lub czystek etnicznych w okresie od dnia 8 listopada 1917 r. do dnia 31 lipca 1990 r., zwane dalej „pracami poszukiwawczymi”, a w przypadku odnalezienia zwłok, szczątków lub prochów ludzkich identyfikuje tożsamość tych osób.

Art. 53c. 1. Prowadzenie prac poszukiwawczych wymaga uzyskania uprzedniej zgody właściciela lub posiadacza nieruchomości, na której mają być prowadzone te prace, i uzgodnienia z nim, w drodze umowy, w tym odpłatnej, sposobu, zakresu i terminu korzystania z nieruchomości oraz zasad i sposobu naprawienia ewentualnych szkód wyrządzonych w związku z prowadzonymi pracami poszukiwawczymi.

2. W przypadku braku uzgodnień, o których mowa w ust. 1, starosta właściwy ze względu na miejsce położenia nieruchomości, wykonujący zadanie z zakresu administracji rządowej, na wniosek Prezesa Instytutu Pamięci, może wydać decyzję nakazującą właścicielowi lub posiadaczowi udostępnienie nieruchomości na czas niezbędny do przeprowadzenia prac poszukiwawczych, jednak nie dłuższy niż 9 miesięcy od dnia, w którym decyzja stała się ostateczna.

3. Do decyzji, o której mowa w ust. 2, stosuje się odpowiednio przepisy art. 124 ust. 4–7 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2018 r. poz. 2204, z późn. zm.¹⁴⁾).

4. Za szkody wyrządzone w związku z prowadzeniem prac poszukiwawczych przysługuje odszkodowanie. Do ustalenia wysokości i wypłacenia odszkodowania stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami.

5. Przepisu ust. 4 nie stosuje się, jeżeli udostępnienie nieruchomości w celu prowadzenia prac poszukiwawczych nastąpiło na podstawie umowy, o której mowa w ust. 1.

Art. 53d. 1. Jeżeli w wyniku prowadzonych prac poszukiwawczych odkryto zwłoki, szczątki lub prochy ludzkie albo ustalono lub powzięto podejrzenie, że zwłoki, szczątki lub prochy ludzkie znajdują się w określonym miejscu, Prezes Instytutu Pamięci zawiadamia o tym prokuratora właściwej miejscowo oddziałowej komisji.

2. Prokurator właściwej miejscowo oddziałowej komisji zawiadamia Prezesa Instytutu Pamięci o zarządzeniu ekshumacji, wskazując miejsce i czas jej dokonania.

3. Prokurator właściwej miejscowo oddziałowej komisji przekazuje do bazy, o której mowa w art. 53f, dane dotyczące miejsca odkrycia zwłok, szczątków lub prochów ludzkich, oznaczenia materiału genetycznego z ekshumowanych zwłok, szczątków lub prochów ludzkich oraz miejsca jego przechowywania.

Art. 53e. 1. Do pochowania zwłok, szczątków lub prochów osób, których tożsamość została ustalona, stosuje się odpowiednio przepis art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1473).

2. Jeżeli nie ma osób uprawnionych do pochowania zwłok, szczątków lub prochów ludzkich albo nie udało się ustalić tożsamości osób, o których mowa w art. 53b, miejsce ich pochowania określa Prezes Instytutu Pamięci, po przeprowadzeniu konsultacji z organizacjami społecznymi zajmującymi się upamiętnianiem i otaczaniem opieką miejsc pamięci narodowej. Organizacja pochówku i pokrycie jego kosztów należą do Instytutu Pamięci.

3. Dane dotyczące miejsca pochowania zwłok, szczątków lub prochów osób, o których mowa w art. 53b, w tym lokalizację cmentarza i grobu (kwatera, rząd, numer w rzędzie), zamieszcza się w bazie, o której mowa w art. 53f.

Art. 53f. 1. W celu prowadzenia prac poszukiwawczych oraz identyfikacji tożsamości osób, o których mowa w art. 53b, w Instytucie Pamięci tworzy się Bazę Materiału Genetycznego, zwaną dalej „Bazą”, której administratorem jest Prezes Instytutu Pamięci.

2. Baza obejmuje:

- 1) dane i informacje o osobach, których krewni stracili życie wskutek walki z narzuconym systemem totalitarnym lub wskutek represji totalitarnych lub czystek etnicznych w okresie od dnia 8 listopada 1917 r. do dnia 31 lipca 1990 r. i miejsce ich pochowania nie jest znane:
 - a) imię i nazwisko,
 - b) adres do korespondencji,

¹⁴⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2018 r. poz. 2348 oraz z 2019 r. poz. 270, 492, 801, 1309 i 1589.

- c) oznaczenie materiału genetycznego i miejsce jego przechowywania,
 - d) określenie stopnia pokrewieństwa z krewnym, jego imię i nazwisko, datę urodzenia i imię ojca oraz stopień wojskowy,
 - e) wskazanie okoliczności mogących służyć odnalezieniu miejsca pochowania i ustaleniu tożsamości, w szczególności dotyczących aresztowania, miejsc osadzenia oraz organów bezpieczeństwa państwa i ich funkcjonariuszy prowadzących postępowania w sprawach krewnego;
- 2) dane i informacje o zwłokach, szczątkach lub prochach ludzkich, o których mowa w art. 53b:
- a) miejsce odkrycia zwłok, szczątków lub prochów ludzkich, oznaczenie materiału genetycznego z ekshumowanych zwłok, szczątków lub prochów ludzkich oraz miejsce jego przechowywania,
 - b) miejsce pochowania zwłok, szczątków lub prochów ludzkich, w tym lokalizację cmentarza i grobu (kwatery, rząd, numer w rzędzie);
- 3) wyniki badań genetycznych.

3. Osoby, o których mowa w ust. 2 pkt 1, mogą zgłaszać wnioski o zarejestrowanie w Bazie swoich danych oraz przekazać swój materiał genetyczny.

4. Prezes Instytutu Pamięci dokonuje weryfikacji danych i informacji o osobach, o których mowa w ust. 2 pkt 1, nie rzadziej niż co 10 lat od ich zarejestrowania w Bazie pod kątem celowości dalszego ich przetwarzania lub wykorzystywania.

5. Usunięcie danych i informacji o osobach, o których mowa w ust. 2 pkt 1, następuje na wniosek tych osób. W przypadku usunięcia danych i informacji z Bazy materiał genetyczny przekazany przez te osoby podlega zniszczeniu.

6. Usunięcia danych i informacji o osobach, o których mowa w ust. 2 pkt 1, oraz zniszczenia materiału genetycznego przekazanego przez te osoby dokonuje się również, gdy w wyniku weryfikacji, o której mowa w ust. 4, stwierdzono niecelowość dalszego przetwarzania lub wykorzystywania tych danych lub informacji, informując o tym fakcie te osoby.

7. Usunięcia danych i informacji o osobach oraz zniszczenia materiału genetycznego dokonuje komisja powołana przez Prezesa Instytutu Pamięci, sporządzając z tych czynności protokół.

8. Informacje objęte Bazą, z wyjątkiem informacji dotyczących miejsca odkrycia zwłok, szczątków lub prochów ludzkich oraz miejsca pochowania zwłok, szczątków lub prochów ludzkich, w tym lokalizacji cmentarza i grobu (kwatery, rząd, numer w rzędzie), nie podlegają udostępnieniu osobom trzecim.

9. Pobieranie i przechowywanie materiału genetycznego oraz prowadzenie badań porównawczych materiału genetycznego pobranego z ekshumowanych zwłok, szczątków lub prochów ludzkich z materiałem genetycznym znajdującym się w Bazie, Instytut Pamięci zleca:

- 1) grupie uczelni medycznych lub
- 2) grupie uczelni prowadzących działalność dydaktyczną i badawczą w dziedzinie nauk medycznych, lub
- 3) grupie innych podmiotów uprawnionych do prowadzenia badań porównawczych materiału genetycznego na podstawie odrębnych przepisów, lub
- 4) grupie składającej się z uczelni i podmiotów wymienionych w pkt 1–3 – powołanej na podstawie umowy do realizacji tych zadań.

10. Zmiany w składzie grupy, o której mowa w ust. 9, wymagają uzyskania zgody Prezesa Instytutu Pamięci.

Art. 53g. Minister właściwy do spraw zdrowia określi, w drodze rozporządzenia, sposób pobierania materiału genetycznego, o którym mowa w art. 53f ust. 2 pkt 1 lit. c, oraz warunki i sposób przechowywania materiału genetycznego, o którym mowa w art. 53f ust. 2 pkt 1 lit. c i pkt 2 lit. a, mając na względzie zapewnienie poszanowania praw osób, o których mowa w art. 53f ust. 2 pkt 1, zwłok, szczątków i prochów ludzkich oraz bezpieczeństwo sanitarne.

Art. 53h. 1. Podmiot będący administratorem bazy materiału genetycznego lub bazy materiału biologicznego przechowywanego w celu identyfikacji tożsamości osób, o których mowa w art. 53b, przekazuje do Bazy informacje o posiadanych próbkach materiału genetycznego lub biologicznego oraz dotyczące ich dane i informacje określone w art. 53f ust. 2.

2. Podmiot, o którym mowa w ust. 1, jest obowiązany do aktualizacji przekazanych danych i informacji w okresach trzymiesięcznych.

3. Podmiot, o którym mowa w ust. 1, przekazuje do Instytutu Pamięci informacje i dane, o których mowa w ust. 1, oraz posiadane próbki materiału genetycznego i biologicznego w przypadku zakończenia działalności związanej z identyfikacją tożsamości osób, o których mowa w art. 53b.

Art. 53i. 1. Prezes Instytutu Pamięci może uzyskać dostęp do bazy materiału genetycznego lub bazy materiału biologicznego, administrowanej przez inny podmiot, jeżeli istnieje uzasadnione przypuszczenie, że te bazy zawierają informacje i dane z zakresu działania Instytutu Pamięci.

2. Każdy, kto posiada bazy, o których mowa w ust. 1, jest obowiązany niezwłocznie zawiadomić o tym fakcie Prezesa Instytutu Pamięci.

3. Każdy podmiot jest obowiązany bezzwłocznie wydać Prezesowi Instytutu Pamięci, na jego żądanie, posiadane informacje lub dane zawarte w bazach, o których mowa w ust. 1.

Rozdział 6b

Wykonywanie zadań z zakresu upamiętniania walk i męczeństwa

Art. 53j. 1. Instytut Pamięci prowadzi działalność związaną z upamiętnianiem historycznych wydarzeń, miejsc oraz postaci w dziejach walk i męczeństwa Narodu Polskiego, zarówno w kraju, jak i za granicą, a także miejsc walk i męczeństwa innych narodów na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, w szczególności w zakresie:

- 1) inicjowania opieki nad miejscami walk i męczeństwa oraz trwałego upamiętnienia faktów, wydarzeń i postaci związanych z tymi miejscami;
- 2) współdziałania w organizowaniu obchodów, uroczystości, przedsięwzięć wydawniczych i wystawienniczych;
- 3) popularyzowania za pomocą środków masowego przekazu miejsc, wydarzeń i postaci historycznych związanych z walkami i męczeństwem;
- 4) oceniania stanu opieki nad miejscami i trwałymi obiektami pamięci narodowej, w szczególności nad grobami i cmentarzami wojennymi oraz walk narodowowyzwoleńczych, cmentarzami ofiar totalitarnego terroru, a także izbami pamięci narodowej;
- 5) opiniowania pod względem historycznym wniosków o trwałe upamiętnienie miejsc i wydarzeń historycznych, a także wybitnych postaci związanych z dziejami walk i męczeństwa;
- 6) współdziałania w szczególności ze środowiskami i organizacjami emigracyjnymi i polonijnymi oraz polskimi poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej w sprawowaniu opieki nad miejscami walk i męczeństwa Narodu Polskiego za granicą;
- 7) dokonywania trwałych upamiętnień faktów, wydarzeń i postaci związanych z miejscami walk i męczeństwa.

2. W sprawach, które mogą mieć wpływ na realizację polityki państwa dotyczącej miejsc pamięci narodowej oraz grobów i cmentarzy wojennych, Prezes Instytutu Pamięci podejmuje działania w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.

3. W sprawach, które mogą mieć wpływ na realizację umów międzynarodowych dotyczących miejsc pamięci narodowej oraz grobów i cmentarzy wojennych, Prezes Instytutu Pamięci podejmuje działania w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.

Art. 53k. Wykonywanie zadań określonych w art. 53j ust. 1 następuje w szczególności przez:

- 1) zajmowanie stanowisk, wydawanie opinii oraz występowanie z wnioskami w sprawach opieki nad miejscami walk i męczeństwa oraz trwałego upamiętniania związanych z tymi miejscami faktów, wydarzeń i postaci;
- 2) występowanie z wnioskami oraz współdziałanie z właściwymi organami państwowymi, organami jednostek samorządu terytorialnego i zainteresowanymi organizacjami społecznymi w organizowaniu obchodów i uroczystości, inicjowanie wydawnictw i organizowanie wystaw upamiętniających miejsca walk i męczeństwa oraz związane z nimi historyczne wydarzenia i postacie;
- 3) przedstawianie, za pośrednictwem środków masowego przekazu, publikacji popularyzujących miejsca, wydarzenia i postacie związane z walką i męczeństwem, a także podejmowanie innych przedsięwzięć upowszechniających pamięć walk i męczeństwa;
- 4) współpracę, w uzgodnieniu z ministrem właściwym do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego oraz z ministrem właściwym do spraw zagranicznych, z zagranicznymi instytucjami zajmującymi się upamiętnianiem i otaczaniem opieką miejsc walk i męczeństwa Polaków w innych krajach oraz miejsc walk i męczeństwa innych narodów na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;

- 5) współpracę, w uzgodnieniu z ministrem właściwym do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, ze środowiskami i organizacjami emigracyjnymi, polonijnymi oraz polskimi poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej, a także przedstawicielstwami dyplomatycznymi i urzędami konsularnymi w zakresie:
 - a) sprawowania opieki nad miejscami walk i męczeństwa Narodu Polskiego za granicą, zwłaszcza polskimi cmentarzami wojennymi,
 - b) upamiętniania polskich wydarzeń historycznych mających miejsce poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej oraz wybitnych polskich postaci poległych lub zmarłych poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej,
 - c) poszukiwania i upamiętniania miejsc męczeństwa Polaków oraz miejsc ich pochówków poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej,
 - d) ekshumacji i przeniesienia szczątków Polaków poległych bądź pomordowanych za granicą na cmentarze i kwatery wojenne w Polsce;
- 6) współpracę ze szkołami i innymi placówkami oświatowymi i kulturalnymi w zakresie tworzenia izb pamięci narodowej;
- 7) współpracę z organami jednostek samorządu terytorialnego, organizacjami harcerskimi, turystycznymi i innymi zainteresowanymi organizacjami społecznymi w tworzeniu i promowaniu szlaków pamięci narodowej;
- 8) popieranie tworzenia regionalnych lub lokalnych muzeów walki o niepodległość;
- 9) finansowanie i przeprowadzanie prac mających na celu trwałe upamiętnienie faktów, wydarzeń i postaci związanych z miejscami walk i męczeństwa podejmowanych z inicjatywy własnej;
- 10)¹⁵⁾ realizowanie zadań, o których mowa w ustawie z dnia 22 listopada 2018 r. o grobach weteranów walk o wolność i niepodległość Polski (Dz. U. poz. 2529).

Art. 53l. Organy właściwe w sprawach wydawania zezwoleń na wykonanie trwałych znaków i obiektów upamiętniających walki i męczeństwo wydają zezwolenie po zasięgnięciu opinii Prezesa Instytutu Pamięci.

Art. 53m. 1. W celu realizacji zadań określonych w art. 53j przy oddziałach Instytutu Pamięci tworzy się komitety ochrony pamięci walk i męczeństwa.

2. Członkami komitetu ochrony pamięci walk i męczeństwa mogą być w szczególności przedstawiciele organów jednostek samorządu terytorialnego, a także organizacji społecznych, których przedmiot działalności jest związany z upamiętnianiem historycznych wydarzeń, miejsc oraz postaci w dziejach walk i męczeństwa Narodu Polskiego, w tym fundacji kombatanckich oraz stowarzyszeń kombatanckich w rozumieniu art. 6 ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatanckich oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. z 2018 r. poz. 276 oraz z 2019 r. poz. 752).

3. Właściwy miejscowo dyrektor oddziału Instytutu Pamięci zamieszcza w prasie o zasięgu lokalnym oraz na stronie internetowej oddziału ogłoszenie o możliwości zgłaszania kandydatów na członków komitetu ochrony pamięci walk i męczeństwa, w tym o terminie i miejscu składania wniosków w tej sprawie.

4. Członków komitetu ochrony pamięci walk i męczeństwa powołuje i odwołuje Prezes Instytutu Pamięci na wniosek właściwego miejscowo dyrektora oddziału Instytutu Pamięci.

5. Udział w pracach komitetu ochrony pamięci walk i męczeństwa ma charakter społeczny.

6. Obsługę organizacyjną komitetu ochrony pamięci walk i męczeństwa zapewnia właściwy miejscowo dyrektor oddziału Instytutu Pamięci.

Art. 53n. (uchylony)

Rozdział 6c

Ochrona dobrego imienia Rzeczypospolitej Polskiej i Narodu Polskiego

Art. 53o. Do ochrony dobrego imienia Rzeczypospolitej Polskiej i Narodu Polskiego odpowiednie zastosowanie mają przepisy ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2019 r. poz. 1145 i 1495) o ochronie dóbr osobistych. Powództwo o ochronę dobrego imienia Rzeczypospolitej Polskiej lub Narodu Polskiego może wytoczyć organizacja pozarządowa w zakresie swoich zadań statutowych. Odszkodowanie lub zadośćuczynienie przysługują Skarbowi Państwa.

Art. 53p. Powództwo o ochronę dobrego imienia Rzeczypospolitej Polskiej lub Narodu Polskiego może wytoczyć również Instytut Pamięci Narodowej. W sprawach tych Instytut Pamięci Narodowej ma zdolność sądową.

Art. 53q. Przepisy art. 53o i art. 53p mają zastosowanie niezależnie od tego, jakie prawo jest właściwe.

¹⁵⁾ Dodany przez art. 15 ustawy z dnia 22 listopada 2018 r. o grobach weteranów walk o wolność i niepodległość Polski (Dz. U. poz. 2529), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 2019 r.

Rozdział 7 Przepisy karne

Art. 54. 1. Kto nie będąc do tego uprawnionym, dokumenty lub zapis informacji, podlegające przekazaniu Instytutowi Pamięci na podstawie art. 25 i 28 ust. 1 lub znajdujące się w archiwum Instytutu, niszczy, ukrywa, uszkadza, usuwa lub zmienia ich zapis, w inny sposób udaremnia lub znacznie utrudnia uprawnionej osobie lub instytucji zapoznanie się z nimi albo zakłóca lub uniemożliwia automatyczne gromadzenie lub przekazywanie takich informacji, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

2. Tej samej karze podlega ten, kto będąc w posiadaniu dokumentów lub zapisu informacji podlegających przekazaniu Instytutowi Pamięci na podstawie wymienionej w ust. 1, uchyla się od ich przekazania, utrudnia przekazanie lub je udaremnia.

3. (uchylony)

4. (uchylony)

Art. 55. Kto publicznie i wbrew faktom zaprzecza zbrodniom, o których mowa w art. 1 pkt 1, podlega grzywnie lub karze pozbawienia wolności do lat 3. Wyrok podawany jest do publicznej wiadomości.

Art. 55a. (uchylony)

Art. 55b. (uchylony)

Rozdział 8 Zmiany w przepisach obowiązujących, przepisy przejściowe i końcowe

Art. 56–67. (pominięte)

Art. 68. 1. Zasób archiwalny dotychczasowej Głównej Komisji Badania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu – Instytutu Pamięci Narodowej oraz komisji okręgowych staje się zasobem archiwalnym Instytutu Pamięci.

2. Mienie dotychczasowej Głównej Komisji Badania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu – Instytutu Pamięci Narodowej oraz komisji okręgowych staje się mieniem Instytutu Pamięci.

Art. 69. W sprawach nieuregulowanych w ustawie a dotyczących zatrudnionych w Instytucie Pamięci pracowników naukowych, stosuje się przepisy *ustawy z dnia 25 lipca 1985 r. o jednostkach badawczo-rozwojowych (Dz. U. z 2008 r. poz. 993 oraz z 2009 r. poz. 1323)*¹⁶⁾.

Art. 70. Do pracowników Instytutu Pamięci innych niż prokuratorzy i pracownicy naukowcy stosuje się przepisy ustawy z dnia 16 września 1982 r. o pracownikach urzędów państwowych (Dz. U. z 2018 r. poz. 1915 oraz z 2019 r. poz. 1043).

Art. 71. W działalności Instytutu Pamięci określonej w art. 1 przepisy rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz. Urz. UE L 119 z 04.05.2016, str. 1) stosuje się do prowadzenia Bazy.

Art. 72. Traci moc ustawa z dnia 6 kwietnia 1984 r. o Głównej Komisji Badania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu – Instytucie Pamięci Narodowej (Dz. U. poz. 98 oraz z 1991 r. poz. 195).

Art. 73. Ustawa wchodzi w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia¹⁷⁾.

¹⁶⁾ Ustawa utraciła moc na podstawie art. 8 ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. – Przepisy wprowadzające ustawy reformujące system nauki (Dz. U. poz. 620), która weszła w życie z dniem 1 października 2010 r.

¹⁷⁾ Ustawa została ogłoszona w dniu 19 grudnia 1998 r.

Załącznik do ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r.
(utracił moc)⁷⁾